

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

અનામત રાખ્યા તારીખ : ૧૬/૦૭/૨૦૨૬

જાહેર કર્યા તારીખ : ૦૩/૦૮/૨૦૨૬

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

આર/ફર્સ્ટ અપીલ નં. ૨૩૪૭/૨૦૧૪

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જે. સી. દોશી

=====

રિપોર્ટિંગ માટે મંજૂર	હા	ના

=====

મૃતક ઠાકોર જડીબેન તે શનાજી વિરમજી ની પુત્રી ના કાનૂની વારસદારો

વિરુદ્ધ

સંજય અંબાલાલ અને અન્ય

=====

ઉપસ્થિતિ:

અપીલકર્તા(ઓ) નં. ૧ તરફે વિદ્વાન સિનિયર કાઉન્સેલ શ્રી આર. એસ. સંજાણવાલા સાથે વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી કિટ્ટી એસ. મહેતા (૭૦૨૫)

પ્રતિવાદી(ઓ) નં. ૧,૨,૩,૪,૬,૮ તરફે વિદ્વાન સિનિયર કાઉન્સેલ સુશ્રી તૃષા પટેલ સાથે વિદ્વાન વકીલ શ્રી ભાવેશ બાબરીયા (૬૭૮૮)

પ્રતિવાદી(ઓ) નં.

૧૦,૧૧,૧૨.૧,૧૨.૨,૧૨.૩,૧૨.૪,૧૨.૫,૧૨.૬,૧૩,૧૪,૧૫,૧૬,૧૭,૧૮,૧૯,૨૦,૫,૭,૮ માટે નિયમ બજવાયેલ છે

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી જે. સી. દોશી

સી.એ.વી. ચુકાદો

૧. કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજર, ૧૯૦૮ (ટૂંકમાં “સદર કોડ”) ની કલમ ૯૬ હેઠળ હાલની ફર્સ્ટ અપીલ મારફતે, અપીલકર્તા – મૂળ વાદીએ સ્પેશિયલ સિવિલ સ્યુટ નં. ૧૩૭/૨૦૧૨ માં આંક ૨૧ નીચે પસાર કરવામાં આવેલા તારીખ ૧૧/૦૪/૨૦૧૪ ના ચુકાદા અને હુકમને પડકાર્યો છે, જેના દ્વારા, વિદ્વાન કસ્ટા એડિશનલ સિનિયર સિવિલ જજ, ગાંધીનગરે સદર કોડના ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧(ડી) હેઠળ દાવાઅરજી નામંજૂર કરી હતી.

૨. સુવિધા અને સંક્ષિપ્તતા ખાતર, પક્ષકારોને વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષના તેમના મૂળ દરજ્જા અને સ્થિતિ તરીકે ઉદ્દેખિત કરવામાં આવે છે.

હકીકતલક્ષી ભૂમિકા:

૩. રેકૉર્ડ પરથી ફલિત થતી ટૂંકી હકીકતો એવી છે કે મોજે ગામ અમિયાપુર, તાલુકો અને જિલ્લો ગાંધીનગર ખાતે આવેલી હેક્ટર-આરે-ચો.મી. ૧-૨૧-૪૧ ના માપવાળી સર્વે નં. ૫૫ વાળી જમીન, મૂળ મોહનજી વાઘાજીના વિધવા બાઈ ફતેહની હતી. તેણી વસિયત કર્યા વિના અને નિઃસંતાન મૃત્યુ પામ્યા હતા. હિન્દુ સક્સેશન એક્ટ હેઠળ વાલજી વાઘાજીના પુત્ર વિરમજી વાલાજી તેમના સૌથી નજીકના સંબંધી હતા. વિરમજી વાલજીના હયાત વારસદારોમાં ઠાકોર છગનજી, ઠાકોર મગનજી, ઠાકોર સદાજી ઉર્ફે સદારામ વિરમજી, અને ઠાકોર શનાજી છનાજી હતા. આ ચાર વ્યક્તિઓ પૈકી, ઠાકોર મગનજી વિરમજી અને ઠાકોર સદાજી ઉર્ફે સદારામ વિરમજી નિઃસંતાન મૃત્યુ પામ્યા હતા.

૩.૧ ટેનન્સી એક્ટ હેઠળ શરૂ કરાયેલી કાર્યવાહીમાં, જે ટેનન્સી કેસ નં. ૩૩ હતો, તેમાં ઠાકોર છગનજી વિરમજી અને ઠાકોર શનાજીના નામો શરૂઆતમાં “ગણોતિયા” તરીકે નોંધવામાં આવ્યા હતા. જો કે, મામલતદાર અને એ.એલ.ટી. એ એવું અવલોકન કરીને કે જમીનમાલિક જડીબેન, અને ઠાકોર છગનજી તથા ઠાકોર શનાજી નજીકના સંબંધીઓ હતા, તારીખ ૨૫/૦૭/૧૯૬૨ નો હુકમ પસાર કર્યો હતો અને લેન્ડ ટેનન્સી એક્ટને બાકાત રાખીને કાર્યવાહી પડતી મૂકી હતી. તેના અનુસંધાનમાં, તારીખ ૨૯/૦૯/૧૯૬૪ ના રોજ કાચી નોંધ નં. ૫૬૭ પ્રમાણિત કરવામાં આવી હતી, અને ગણોત કાર્યવાહી બંધ કરવામાં આવી હતી. મહેસૂલી રેકૉર્ડમાં જમીનમાલિક તરીકે બાઈ ફતેહનું નામ ચાલુ રહ્યું હતું.

૩.૨ વાદીનો એવો કેસ છે કે ઠાકોર શનાજીના હયાત વારસદારોમાં તેમના વિધવા, સંતોકબેન, અને તેમની એકમાત્ર પુત્રી, જડીબેન હતા. જડીબેનના હયાત વારસદારમાં, બદલામાં, તેમના પુત્ર જીવણજી બબાજી ઠાકોર (હાલના વાદી) હતા. બીજી તરફ, ઠાકોર છગનજીના હયાત વારસદારમાં તેમના પુત્ર બેચરજી છગનજી હતા.

૩.૩ વાદી વધુમાં એવી દલીલ કરે છે કે, ખોટા કથનો અને ભૂલભરેલી રજૂઆતોના કારણે, ઠાકોર શનાજીની ઉત્તરાધિકાર શાખાને મહેસૂલી રેકૉર્ડમાંથી બાકાત રાખવામાં આવી હતી, જ્યારે ઠાકોર છગનજીની શાખા તેમના પુત્રો, બેચરજી છગનજી અને ગોકાજી છગનજીના નામો નોંધીને ચાલુ રાખવામાં આવી હતી, અને ત્યારબાદ ગોકાજી છગનજીના કાયદેસરના વારસદારોના નામો મહેસૂલી રેકૉર્ડમાં દાખલ કરવામાં આવ્યા હતા.

૩.૪ વાદીના જણાવ્યા મુજબ, તેઓ દાવાવાળી મિલકતમાં અડધા હિસ્સા માટે હકદાર છે કારણ કે, બાઈ ફ્તેહના અવસાન પછી, બે હયાત શાખાઓ રહી હતી, એટલે કે, ઠાકોર છગનજી વિરમજીની શાખા અને ઠાકોર શનાજી ઉર્ફે છનાજી વિરમજીની શાખા. વાદીનો વધુમાં એવો કેસ છે કે, આમ છતાં, મૃતક ઠાકોર છગનજી વિરમજીના કાયદેસરના વારસદારોએ સમગ્ર દાવાવાળી મિલકતના સંબંધમાં રજિસ્ટર્ડ વેચાણ દસ્તાવેજ કરી આપ્યો હતો. વાદીના જણાવ્યા મુજબ, સદર વેચાણ દસ્તાવેજ દાવાવાળી મિલકતમાં તેમના અવિભાજિત અડધા હિસ્સા પર બંધનકર્તા નથી. ઉપરોક્ત હકીકતલક્ષી પાસા પર, વાદીએ

દાવાઅરજીમાં નીચે મુજબની દાદ માંગી હતી:

“૧૪ (એ) ગામ અમિયાપુર, તાલુકો અને જિલ્લો ગાંધીનગરની સીમમાં આવેલી, રૂ. ૮.૮૧ પૈસાના આકારવાળી, હેક્ટર-આરે-ચો.મી. ૧-૨૧-૪૧ ના માપવાળી સર્વે નં. ૫૫ વાળી જમીનના સંબંધમાં, એવું જાહેર કરવામાં આવે કે હિન્દુ સક્સેશન એક્ટ મુજબ અમે, વાદીઓ અડધો હિસ્સો અને હિત ધરાવીએ છીએ, અને અમારા વાદીઓની તરફેણમાં અને પ્રતિવાદીઓ વિરુદ્ધ એવો હુકમ અને હુકમનામું પસાર કરવામાં આવે કે પ્રતિવાદીઓ અમારા અડધા હિસ્સા માટે તેનું વિભાજન કરીને હેક્ટર-આરે-ચો.મી. ૦-૬૦-૭૦ માપની અડધી જમીનનો કબ્જો અમને સોંપે.

(બી) મોજે ગામ અમિયાપુર, તાલુકો અને જિલ્લો ગાંધીનગરની સીમમાં આવેલી, રૂ. ૮.૮૧ પૈસાના આકારવાળી, હેક્ટર-આરે-ચો.મી. ૧-૨૧-૪૧ ના માપવાળી સર્વે નં. ૫૫ વાળી જમીનના સંબંધમાં, પ્રતિવાદી નં. ૧૨/એ થી ૧૨/એફ ના પૂર્વજ, બેચરજી છગનજી, પ્રતિવાદી નં. ૯ થી ૧૧ ની તરફેણમાં સમગ્ર ક્ષેત્રફળ માટે તારીખ ૨૫/૦૫/૨૦૦૭ નો વેચાણ દસ્તાવેજ કરી આપવા સક્ષમ ન હતા. તેથી, ગાંધીનગરના વિદ્વાન સબ-રજિસ્ટ્રાર સમક્ષ ક્રમ નં. ૬૬૪૨ થી નોંધાયેલા આવા વેચાણ દસ્તાવેજને રદબાતલ અને શૂન્ય જાહેર કરવા અરજ છે.

વૈકલ્પિક રીતે

જો નામદાર અદાલત, રજૂ કરાયેલા પુરાવાના આધારે, એવા નિષ્કર્ષ પર આવે કે

બેચરજી છગનજીને અડધી જમીન વેચવાનો અધિકાર અને સત્તા હતી, તો તેવા સંજોગોમાં, તારીખ ૨૫/૦૫/૨૦૦૭ ના રોજ ક્રમ નં. ૬૬૪૨ થી નોંધાયેલા દસ્તાવેજના ટ્રાન્સફર કરાયેલા ક્ષેત્રફળમાંથી અમારા વાદીના હિસ્સાનું અડધું ક્ષેત્રફળ, જેનું માપ હેક્ટર-આરે-ચો.મી. ૦-૬૦-૭૦ થાય છે, તે બાદ કરવા માટે જરૂરી હુકમ અને હુકમનામું પસાર કરવા અરજ છે.

(સી) ગામ અમિયાપુર, તાલુકો અને જિલ્લો ગાંધીનગરની સીમમાં આવેલી, રૂ. ૮.૮૧ પૈસાના આકારવાળી, હેક્ટર-આરે-ચો.મી. ૧-૨૧-૪૧ ના માપવાળી સર્વે નં. ૫૫ વાળી જમીનના સંબંધમાં, પ્રતિવાદી નં. ૧ થી ૮ ની તરફેણમાં તારીખ ૦૩/૦૧/૨૦૦૮ ના રોજ સમગ્ર ક્ષેત્રફળ માટે વેચાણ દસ્તાવેજ કરી આપવા માટે પ્રતિવાદી નં. ૯ થી ૧૧ સક્ષમ ન હતા. તેથી, ગાંધીનગરના વિદ્વાન સબ-રજિસ્ટ્રાર સમક્ષ ક્રમ નં. ૧૦૨ થી નોંધાયેલા આવા વેચાણ દસ્તાવેજને રદબાતલ અને શૂન્ય જાહેર કરવા અરજ છે.

વૈકલ્પિક રીતે

જો નામદાર અદાલત, રજૂ કરાયેલા પુરાવાના આધારે, એવા નિષ્કર્ષ પર આવે કે બેચરજી છગનજીને અડધી જમીન વેચવાનો અધિકાર અને સત્તા હતી, તો તેવા સંજોગોમાં, તારીખ ૦૩/૦૧/૨૦૦૮ ના રોજ ક્રમ નં. ૧૦૨ થી નોંધાયેલા દસ્તાવેજના ટ્રાન્સફર કરાયેલા ક્ષેત્રફળમાંથી અમારા વાદીના હિસ્સાનું અડધું ક્ષેત્રફળ, જેનું માપ હેક્ટર-આરે-ચો.મી. ૦-૬૦-૭૦ થાય છે, તે બાદ કરવા માટે જરૂરી હુકમ અને હુકમનામું પસાર કરવા અરજ છે.

(ડી) મોજે ગામ અમિયાપુર, તાલુકો અને જિલ્લો ગાંધીનગરની સીમમાં આવેલી, હેક્ટર-આરે-ચો.મી. ૧-૨૧-૪૧ ના માપવાળી અને રૂ. ૮.૮૧ પૈસાના આકારવાળી સર્વે નં. ૫૫ વાળી જમીનના મહેસૂલી રેકૉર્ડના આધારે દાવાવાળી મિલકત માટે પ્રતિવાદીઓ સામે અને અમારા વાદીઓની તરફેણમાં કાયમી મનાઈકુકમ પસાર કરવામાં આવે કે જે અન્ય કોઈપણ વ્યક્તિ, ઈસમ, સંસ્થા વગેરેને કોઈ હિસ્સો, હક કે હિત ઊભું કરવાથી અથવા ઊભું કરાવવાથી તેમજ અમારા ટાઈટલમાં ખામી ઊભી કરે તેવું કોઈ કૃત્ય કરવાથી કે કરાવવાથી રોકે.

(ઈ) આ દાવાનો ખર્ચ મંજૂર કરવા અરજ છે.”

૩.૫ આમ જોતાં, વાદીએ મુખ્યત્વે દાવાવાળી મિલકતમાં પોતાના અડધા હિસ્સાના મેટ્રસ એન્ડ બાઉન્ડ્સ દ્વારા ભાગલા અને અલગ કબ્જા માટેના કુકમનામાની માંગણી કરી હતી. પરિણામે, તેમણે એવી જાહેરાત માટે અરજ કરી હતી કે તારીખ ૨૫/૦૫/૨૦૦૭ નો વેચાણ દસ્તાવેજ નં. ૬૬૪૨ અને તારીખ ૦૩/૦૧/૨૦૦૮ નો વેચાણ દસ્તાવેજ નં. ૧૦૨ દાવાવાળી મિલકતમાં તેમના અડધા અવિભાજિત હિસ્સાની હદ સુધી રદબાતલ અને શૂન્ય છે અને તેમના પર બંધનકર્તા નથી.

૩.૬ દાવાની પેન્ડન્સી દરમિયાન, પ્રતિવાદીઓએ સદર કોડના ઓડર ૭ નિયમ ૧૧(ડી) હેઠળ આંક ૨૧ નીચે એવી અરજી દાખલ કરી હતી કે દાવો લિમિટેશનના કાયદાથી બાધિત હોવાના આધારે દાવાઅરજી નામંજૂર કરવામાં આવે.

૩.૭ વિદ્વાન ડૉક્ટર એડિશનલ સિનિયર સિવિલ જજ, ગાંધીનગરે, લેટિન સિદ્ધાંત “વિજિલન્ટીબસ એટ નોન ડોમિથેન્ટીબસ જુરા સબવેનિયુન્ટ” નો સંદર્ભ આપતાં ઠરાવ્યું હતું કે વાદી ઘણા વર્ષો સુધી શાંત રહ્યા હતા અને વેચાણ દસ્તાવેજો થયાની તારીખથી ત્રણ વર્ષ વીતી ગયા પછી તેને પડકાર્યા હતા. આમ, દાવાઅરજી સમયમર્યાદા બહાર છે. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે એવો નિષ્કર્ષ કાઢ્યો હતો કે દાવો લિમિટેશનના કાયદાથી સંપૂર્ણપણે બાધિત હતો અને, પરિણામે, સદર કોડના ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧(ડી) હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને દાવાઅરજી નામંજૂર કરી હતી.

૩.૮ સદર ચુકાદા અને હુકમથી વ્યથિત થઈને, વાદીએ હાલની ફર્સ્ટ અપીલ દાખલ કરેલ છે.

સંબંધિત પક્ષકારો તરફેના વિદ્વાન વકીલોની ઉપસ્થિતિ:

જ. અપીલકર્તા – મૂળ વાદી તરફે વિદ્વાન વકીલ સુશ્રી કિટ્ટી મહેતા દ્વારા સહાયિત વિદ્વાન સિનિયર કાઉન્સેલ શ્રી આર. એસ. સંજાણવાલાને અને સામાવાળા – મૂળ પ્રતિવાદીઓ તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી ભાવેશ બાબરીયા અને સુશ્રી કોમલ દેસાઈ દ્વારા સહાયિત વિદ્વાન સિનિયર કાઉન્સેલ સુશ્રી તૃષા પટેલને સાંભળવામાં આવ્યા.

અપીલકર્તા તરફેના વિદ્વાન વકીલની રજૂઆતો:

પ. વિદ્વાન સિનિયર કાઉન્સેલ શ્રી સંજાણવાલા આ અદાલતને કેસની હકીકતોથી વાકેફ કર્યા અને રજૂઆત કરી કે, સૌપ્રથમ તો, દાવાઅરજી ઘણા

ટ્રાયેબલ મુદ્દાઓ દર્શાવે છે. જો કે, વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દાવો લિમિટેશનના કાયદાથી બાધિત હોવાના એકમાત્ર કારણસર દાવાઅરજીને શરૂઆતમાં જ નામંજૂર કરી દીધી હતી. તેમણે રજૂઆત કરી કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દાવાઅરજી નામંજૂર કરવામાં ગંભીર ભૂલ કરી છે.

પ.૧ તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી કે પક્ષકારોની વંશાવળી બિન-વિવાદિત છે. ઠાકોર છગનજી વિરમજીના વારસદારો અને ઠાકોર શનાજી ઉર્ફે છનાજી વિરમજીના વારસદારો બંને મૂળ બાઈ ફતેહની જમીનમાં પોતાના પૈતૃક અધિકારોનો દાવો કરી રહ્યા છે. તેમણે રજૂઆત કરી કે, કોઈપણ સમયે, મૃતક ઠાકોર શનાજી ઉર્ફે છનાજી વિરમજીના વારસદારોએ મહેસૂલી સત્તાવાળાઓ સમક્ષ કોઈ નિવેદન આપીને કે કાયદા દ્વારા માન્યતા પ્રાપ્ત કોઈ દસ્તાવેજ કરીને હકજતો કરવાનો કોઈ દસ્તાવેજ કયો નહોતો કે પોતાનો હિસ્સો જતો કયો નહોતો. તેમ છતાં, છેતરપિંડી આચરીને, મહેસૂલી સત્તાવાળાઓએ, ઠાકોર છગનજી વિરમજીના વારસદારો સાથે મળીને, બાઈ ફતેહના અવસાન પછી મૃતક ઠાકોર છગનજી વિરમજીના વારસદારોના નામો મહેસૂલી રેકૉર્ડમાં નોંધી દીધા હતા, જો કે દાવાવાળી મિલકત પર તેમનો કોઈ અનન્ય માલિકી હક નહોતો. તેમના મતે, આવી ગેરરીતિ પાછળનો એકમાત્ર ઉદ્દેશ ઠાકોર શનાજી ઉર્ફે છનાજી વિરમજીની શાખાને વારસાની હરોળમાંથી બાકાત રાખવાનો અને દાવાવાળી મિલકતમાં તેમના માલિકી અધિકારોથી તેમને વંચિત કરવાનો હતો.

પ.૨ તેમણે એવી પણ રજૂઆત કરી કે, હિન્દુ કાયદા હેઠળ, ઉત્તરાધિકાર ક્યારેય

સ્થગિત રહેતો નથી અને મહેસૂલી રેકૉર્ડમાં કાચી નોંધો પર નિર્ભર નથી. બાઈ ફ્તેહના અવસાન પર, ઉત્તરાધિકાર તરત જ ખૂલી ગયો હતો. બાઈ ફ્તેહ નિઃસંતાન મૃત્યુ પામ્યા હોવાથી, મોહનજી વાઘાજીના ભાઈ હોવાના નાતે, હિન્દુ સક્સેશન એક્ટની જોગવાઈઓ અનુસાર મિલકત વિરમજી વાઘાજીના વારસદારો પર ઊતરી આવી હતી. વિરમજી વાઘાજીના ચાર પુત્રો પૈકી, એટલે કે ઠાકોર છગનજી વિરમજી, ઠાકોર મગનજી વિરમજી, ઠાકોર સદાજી ઉર્ફે સદારામ વિરમજી, અને ઠાકોર શનાજી ઉર્ફે છનાજી વિરમજી, તેમાંથી ઠાકોર મગનજી વિરમજી અને ઠાકોર સદાજી ઉર્ફે સદારામ વિરમજી નિઃસંતાન મૃત્યુ પામ્યા હતા. પરિણામે, મિલકત મૃતક ઠાકોર છગનજી વિરમજી અને મૃતક ઠાકોર શનાજી ઉર્ફે છનાજી વિરમજીની શાખાઓ પર સમાન પ્રમાણમાં ઊતરી આવી હતી. જો કે, કપટપૂર્વક મહેસૂલી નોંધોમાં ચેડાં કરીને, ઠાકોર શનાજી ઉર્ફે છનાજી વિરમજીની શાખાને મહેસૂલી રેકૉર્ડમાંથી બાકાત રાખવામાં આવી હતી. આવી ચેડાં કરેલી નોંધોનો ગેરલાભ લઈને, પ્રતિવાદીઓએ બે રજિસ્ટર્ડ વેચાણ દસ્તાવેજો કર્યા હતા. તેમણે રજૂઆત કરી કે જ્યાં સુધી દાવાવાળી મિલકતના મેટ્રસ એન્ડ બાઉન્ડ્સ દ્વારા ભાગલા ન થાય ત્યાં સુધી સદર વેચાણ દસ્તાવેજો પૈકી કોઈપણ દસ્તાવેજ વાદીના અવિભાજિત હિસ્સાને બાંધી શકે નહીં. તેથી, વાદીના માલિકી અધિકારો વાદગ્રસ્ત વેચાણ દસ્તાવેજોથી અપ્રભાવિત રહે છે.

૫.૩ વિદ્વાન સિનિયર કાઉન્સેલે વધુમાં રજૂઆત કરી કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે વાદી દ્વારા માંગવામાં આવેલી મુખ્ય દાદ મેટ્રસ એન્ડ બાઉન્ડ્સ દ્વારા ભાગલા અને અલગ કબ્જા માટેના હુકમનામાની છે તે ધ્યાનમાં લીધા વિના દાવાઅરજીને

શરૂઆતમાં જ નામંજૂર કરીને ગંભીર અને સ્પષ્ટ ભૂલ કરી છે. તેમણે રજૂઆત કરી કે સંયુક્ત મિલકતના ભાગલા માંગવા માટેનું કારણ એ સતત અને પુનરાવર્તિત થતું કારણ છે અને જ્યાં સુધી મિલકતના ખરેખર મેટ્રસ એન્ડ બાઉન્ડ્સ દ્વારા ભાગલા ન થાય ત્યાં સુધી ચાલુ રહે છે.

પ.૪ તેમણે રજૂઆત કરી કે, સંયુક્ત મિલકતના ભાગલા માટેના દાવામાં, વધુમાં વધુ, બેદખલીની તારીખથી લિમિટેશન શરૂ થાય. હાલના કેસમાં, વાદીને કથિત રીતે સંયુક્ત મિલકતમાંથી ક્યારે બેદખલ કરવામાં આવ્યા તે પ્રશ્ન હકીકતનો વિવાદિત પ્રશ્ન છે, જેનો નિર્ણય પુરાવો રજૂ થયા પછી જ થઈ શકે છે અને સદર કોડના ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧(ડી) હેઠળની અરજી વિચારતી વખતે તેનો નિર્ણય થઈ શકતો નથી.

પ.૫ વિદ્વાન સિનિયર કાઉન્સિલ આ અદાલતને દાવાવાળી મિલકત સંબંધિત વિવિધ કાચી નોંધો પણ બતાવી અને રજૂઆત કરી કે પ્રતિવાદીઓ દ્વારા પોતાના ફાયદા માટે અને બદલવા સાથે મહેસૂલી નોંધો બદલવામાં આવી હતી. તેમ છતાં કાચી નોંધ માલિકી હક સમાપ્ત કરતી નથી. તેમણે રજૂઆત કરી કે આ તમામ ટ્રાયેબલ મુદ્દાઓ છે જેનો સંપૂર્ણ સુનાવણી પછી નિર્ણય જરૂરી છે.

પ.૬ તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી કે વાદીએ સ્પષ્ટપણે દલીલ કરી છે કે મહેસૂલી સત્તાવાળાઓ સાથે મળીને ઠાકોર છગનજી વિરમજીના વારસદારો દ્વારા વાદી અને ઠાકોર શનાજી ઉર્ફે છનાજી વિરમજીની શાખા સાથે છેતરપિંડી આચરવામાં આવી હતી. મહેસૂલી રેકૉર્ડમાં ઉત્તરાધિકારની હરોળમાંથી ઠાકોર શનાજી ઉર્ફે

છનાજી વિરમજીનું નામ કપટપૂર્વક રદ કરીને, પ્રતિવાદીઓએ ચેડાં કરેલી કાચી નોંધોનો લાભ લીધો અને ત્રાહિત પક્ષકારોની તરફેણમાં વેચાણ દસ્તાવેજો કર્યા. તેમના મતે, આવા વેચાણ દસ્તાવેજો દાવાવાળી મિલકતમાં વાદીના અવિભાજિત હિસ્સાને પ્રતિકૂળ અસર કરી શકતા નથી.

પ.૭ વિજ્ઞાન સિનિયર કાઉન્સેલે વધુમાં રજૂઆત કરી કે દાવાઅરજી સદર કોડના ઓર્ડર ૬ નિયમ ૪ ની જરૂરિયાતોને અનુરૂપ છેતરપિંડી અંગેની ચોક્કસ અને પૂરતી દલીલો ધરાવે છે. તેથી, છેતરપિંડીના આક્ષેપો અને પક્ષકારો વચ્ચેના આંતરિક વિવાદોનો નિર્ણય યોગ્ય મુદ્દાઓ ઘડ્યા પછી અને પક્ષકારોને મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવા રજૂ કરવાની મંજૂરી આપ્યા પછી જ થઈ શકે છે.

પ.૮ વિજ્ઞાન સિનિયર કાઉન્સેલે સિવિલ રિવિઝન એપ્લિકેશન નં. ૪૮૫/૨૦૨૪ માં આપવામાં આવેલા આ અદાલતના રાકેશકુમાર નવનીતલાલ મહેતા વિ. ભીખીબેન તે પુંજાજી ગુલાબજી ઠાકોર ની પુત્રી અને તે મંગાજી છગનજી ઠાકોર ની પત્ની અને અન્ય ના ચુકાદા પર ભરોસો મૂક્યો અને રજૂઆત કરી કે, સમાન હકીકતલક્ષી પરિસ્થિતિમાં, આ અદાલતે સદર કોડના ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧ હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને દાવાઅરજીને શરૂઆતમાં જ નામંજૂર કરવાનો ઈનકાર કર્યો હતો.

પ.૯ ઉપરોક્ત રજૂઆતો પર, વિજ્ઞાન સિનિયર કાઉન્સેલે અરજ કરી કે હાલની અપીલ મંજૂર કરવામાં આવે, વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવામાં આવે, અને કાયદા અનુસાર ગુણદોષ પર નિર્ણય માટે દાવો

વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ સમક્ષ પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવે.

સામાવાળા(ઓ)/પ્રતિવાદી(ઓ) તરફેના વિદ્વાન વકીલની રજૂઆતો:

૬. તેનાથી વિપરીત, સામાવાળા – પ્રતિવાદીઓ તરફેના વિદ્વાન સિનિયર કાઉન્સેલ સુશ્રી તૃષા પટેલે વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમનામાનું સમર્થન કર્યું હતું અને મુખ્યત્વે એવી દલીલ કરી હતી કે વાદી જાદીબેન મારફતે પોતાના અધિકારનો દાવો કરે છે, જેઓ ઠાકોર સનાજી અને સંતોકબેનની પુત્રી હતા. પોતાના જીવનકાળ દરમિયાન, જાદીબેને ક્યારેય એવો દાવો કર્યો ન હતો કે તેમને દાવાવાળી મિલકતમાં તેમના કથિત વારસામાંથી બાકાત રાખવામાં આવ્યા હતા અથવા બહાર કાઢવામાં આવ્યા હતા. તેથી, જાદીબેન મારફતે દાવો કરનાર વાદી હવે એવી દલીલ કરી શકે નહીં કે તેમને દાવાવાળી મિલકતમાંથી બહાર કાઢવામાં આવ્યા છે. તેમણે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે સમગ્ર દાવાઅરજીમાં એવું સૂચવતું એક પણ કથન નથી કે જાદીબેને ક્યારેય દાવાવાળી મિલકતમાં કોઈ અધિકારનો દાવો કર્યો હતો અને આવા અધિકારનો ઇનકાર કરવામાં આવ્યો હતો.

૬.૧ વિદ્વાન સિનિયર કાઉન્સેલે લિમિટેશન એક્ટ, ૧૯૬૩ (લિમિટેશન એક્ટ) ના અનુચ્છેદ ૫૮ નો સંદર્ભ આપ્યો હતો અને રજૂઆત કરી હતી કે, દાવો કરવાનો અધિકાર તે તારીખે ઉદ્ભવે છે જ્યારે દાવાનું કારણ પ્રથમ વખત ઉપસ્થિત થાય છે. તેમના જણાવ્યા અનુસાર, "દાવો" અને "ઉદ્ભવે" શબ્દો વચ્ચે આવતા "પ્રથમ" શબ્દનું મહત્વ એ બાબત સ્પષ્ટ કરે છે કે જો જાદીબેનને

દાવાવાળી મિલકતમાંથી કથિત રીતે બાકાત રાખવામાં આવ્યા હોય તો દાવો કરવાનો અધિકાર પ્રથમ વખત ત્યારે જ ઉદ્ભવ્યો હતો. ત્યારપછીની કોઈપણ ઘટના નવું દાવાનું કારણ ઉપસ્થિત કરશે નહીં.

૬.૨ તેમણે લિમિટેશન એક્ટના અનુચ્છેદ ૫૯ નો પણ સંદર્ભ આપ્યો હતો, અને રજૂઆત કરી હતી કે વેચાણ દસ્તાવેજ, દસ્તાવેજ અથવા હુકમનામું રદ કરવાની માંગ કરતો દાવો જે તારીખે વાદીને આવું રદ કરવાની માંગ કરવા માટે હકદાર બનાવતી હકીકતો પ્રથમ વખત ધ્યાનમાં આવે તે તારીખથી ત્રણ વર્ષની અંદર દાખલ કરવો જરૂરી છે. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે વાદી વર્ષ ૧૯૯૮ માં પુખ્ત વયના થયા હતા, તેમ છતાં તેમણે વર્ષ ૨૦૧૨ સુધી દાવાવાળી મિલકતમાં અધિકારનો દાવો કરતી કોઈ કાર્યવાહી દાખલ કરી ન હતી.

૬.૩ વિદ્વાન સિનિયર કાઉન્સેલે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે બે નોંધાયેલા વેચાણ દસ્તાવેજો કરવામાં આવ્યા હતા, પ્રથમ વર્ષ ૨૦૦૭ માં, અને બીજો વર્ષ ૨૦૦૮ માં. ટ્રાન્સફર ઓફ પ્રોપર્ટી એક્ટ (ટૂંકમાં "સદર અધિનિયમ") ની કલમ ૩ ને ધ્યાનમાં રાખીને, વાદી પાસેથી દાવાવાળી મિલકતના ટાઈટલ અંગે વાજબી તપાસ કરવાની અપેક્ષા રાખવામાં આવી હતી. જો કે, વાદી સંપૂર્ણપણે શાંત રહ્યા હતા અને માત્ર વર્ષ ૨૦૧૨ માં જ દાવો દાખલ કર્યો હતો. તેથી, દાવો મુદતથી સખત રીતે બાધિત છે અને વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા યોગ્ય રીતે જ નામંજૂર કરવામાં આવ્યો હતો.

૬.૪ વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે વાદીને દાવાવાળી મિલકતને

લગતા વિવિધ વ્યવહારોની કોઈ જાણ નહોતી તેવું પ્રથમદર્શી રીતે સ્થાપિત કરવા માટે દાવાઅરજીમાં કોઈ ચોક્કસ કે પર્યાપ્ત કથનો સમાવિષ્ટ નથી.

૬.૫ વિદ્વાન સિનિયર કાઉન્સેલે દાવાઅરજી સાથે જોડેલી મહેસૂલી નોંધો તરફ આ અદાલતનું ધ્યાન દોર્યું હતું અને રજૂઆત કરી હતી કે પ્રથમ દાવાનું કારણ, જો કોઈ હોય તો, વર્ષ ૧૯૬૬ માં ઉપસ્થિત થયું હતું જ્યારે મહેસૂલી રેકૉર્ડમાંથી ઠાકોર સનાજી ઉર્ફે છનાજીનું નામ કમી કરવામાં આવ્યું હતું. વાદી સદર શાખા મારફતે પોતાના ટાઈટલનો પત્તો મેળવતા હોવાથી, નોંધણીને પડકારવાનું અથવા મિલકતમાં અધિકારોનો દાવો કરવાનું કોઈપણ દાવાનું કારણ વર્ષ ૧૯૬૬ માં જ ઉદ્ભવ્યું હતું. પરિણામે, વર્ષ ૨૦૧૨ માં દાખલ કરાયેલો દાવો પ્રથમદર્શી રીતે જ મુદતથી બાધિત છે.

૬.૬ વધુમાં એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે દાવાના કારણને લગતા ફક્રામાંની દલીલો અસ્પષ્ટ, વ્યાપક અને મહત્વપૂર્ણ વિગતો વિનાની છે. તેમના મતે, કૃત્રિમ દાવાનું કારણ ઊભું કરવા અને ચતુરાઈપૂર્વકના ડ્રાફ્ટિંગ દ્વારા પ્રતિવાદીઓના ટાઈટલ પર શંકા ઊભી કરવાના હેતુથી દાવાઅરજી ચતુરાઈપૂર્વક તૈયાર કરવામાં આવી છે. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે છબ્રવેશી દાવાના કારણને કાયદાની મુદતને નિષ્ફળ બનાવવા માટે મંજૂરી આપી શકાય નહીં અને વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે સદર કોડના ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧(ડી) હેઠળ પોતાની હકૂમતનો યોગ્ય રીતે ઉપયોગ કર્યો છે.

૬.૭ પોતાની રજૂઆતોના સમર્થનમાં, વિદ્વાન સિનિયર કાઉન્સેલે નીચેના

નિર્ણયો પર આધાર રાખ્યો હતો:

૧. ઉમાદેવી વિ. આનંદ કુમાર, એ.આઈ.આર. ૨૦૨૫ એસ.સી. ૧૬૭૦ માં અહેવાલ થયેલ;

૨. શ્રી મુકુંદ ભવન ટ્રસ્ટ વિ. શ્રીમંત છત્રપતિ ઉદયન રાજે પ્રતાપ સિંહ મહારાજા ભોંસલે, (૨૦૨૪) ૧૫ એસ.સી.સી. ૬૭૫ માં અહેવાલ થયેલ;

૩. શોભા વસંત ભોઈર વિ. સોની વંદના ગુરુમુખદાસ જગિયાસી, ૨૦૨૬ આઈ.એન.એસ.સી. ૬૬૪ માં અહેવાલ થયેલ;

૪. આગમ ગ્રીન વિલે કો-ઓપરેટિવ હાઉસિંગ સોસાયટી લિમિટેડ વિ. મેહુલ કુમાર બાલુભાઈ પટેલ અને અન્ય, ૨૦૨૪ જે.એક્સ. (ગુજરાત) ૧૦૫૮ માં અહેવાલ થયેલ.

૬.૮ વિદ્વાન સિનિયર કાઉન્સેલ સુશ્રી પટેલે સદર અધિનિયમની કલમ ૩ પર પણ આધાર રાખ્યો હતો, અને રજૂઆત કરી હતી કે સ્થાવર મિલકતમાં અધિકારનો દાવો કરતી વ્યક્તિ પાસેથી આવી મિલકતના ટાઈટલ અંગે વાજબી તપાસ કરવાની અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે. જો વાદી યોગ્ય કાળજી લેવામાં નિષ્ફળ ગયા હોય, તો તેઓ ત્યારપછી મિલકતને અસર કરતા વ્યવહારોની અજ્ઞાનતાનો દાવો કરી શકે નહીં. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે એકવાર વેચાણ દસ્તાવેજ નોંધાઈ જાય પછી, તેની નોંધણી એ સદર અધિનિયમની કલમ ૩ હેઠળ વિચારવામાં આવેલી કાનૂની સૂચના (કન્સ્ટ્રક્ટિવ નોટિસ) બને છે.

પરિણામે, વાદીને તેમની નોંધણીની સંબંધિત તારીખોથી નોંધાયેલા વેચાણ દસ્તાવેજોની સૂચના હોવાનું માનવામાં આવે છે. વેચાણ દસ્તાવેજોના અમલ અને નોંધણીની તારીખોથી ત્રણ વર્ષ પછી દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો હોવાથી, તે મુદતથી સખત રીતે બાધિત છે.

૭. ઉપરોક્ત રજૂઆતોના આધારે, વિદ્વાન સિનિયર કાઉન્સેલ સુશ્રી પટેલે હાલની અપીલ ખર્ચ સાથે ફગાવી દેવા માટે અરજ કરી હતી.

૮. પ્રત્યુત્તરમાં, વિદ્વાન સિનિયર કાઉન્સેલ શ્રી સંજાણવાલાએ સિવિલ રિવિઝન એપિલિકેશન નં. ૧૨/૨૦૧૫ માં આપેલા આ અદાલતની કોઓર્ડિનેટ બેંચના ચુકાદા બહાદુરભાઈ લાલજીભાઈ મલ્હોત્રા વિ. અંબાલાલ જોઈતારામ તે જોઈતારામ રણછોડદાસના વારસદાર અને અન્ય પર આધાર રાખ્યો હતો અને રજૂઆત કરી હતી કે સદર અધિનિયમની કલમ ૩ નું અર્થઘટન "નોટિસ" શબ્દપ્રયોગના સ્પષ્ટીકરણ-૨ ના પ્રકાશમાં કરવામાં આવ્યું છે. તેમણે રજૂઆત કરી હતી કે સ્પષ્ટીકરણ ૨ માં સમાવિષ્ટ કાનૂની કલ્પના માત્ર કોઈ સ્થાવર મિલકત અથવા તેમાં કોઈ હિસ્સો કે હિત સંપાદિત કરતી વ્યક્તિને જ લાગુ પડે છે અને સ્વતંત્ર અધિકારનો દાવો કરતા ત્રાહિત પક્ષકારને લાગુ પડતી નથી. તેથી, તેમના મતે, પ્રતિવાદીઓ સદર કોડના ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧(ડી) હેઠળ દાવાઅરજી નામંજૂર કરવાપાત્ર છે તેવી દલીલ કરવા માટે સદર અધિનિયમની કલમ ૩ નો આશરો લઈ શકે નહીં.

વિશ્લેષણ:

૯. મેં સંબંધિત પક્ષકારો તરફે ઉપસ્થિત રહેલા વિદ્વાન વકીલોને સાંભળ્યા છે અને દાવાઅરજી, તેની સાથે જોડેલા દસ્તાવેજો અને બંને પક્ષો દ્વારા આધાર રાખવામાં આવેલા ચુકાદાઓનું કાળજીપૂર્વક અવલોકન કર્યું છે. બંને પક્ષોના વિદ્વાન વકીલની પરસ્પર વિરોધી દલીલોને ધ્યાનમાં લેતાં, અપીલમાં વિચારણા માટે નીચેના પ્રશ્નો ઉપસ્થિત થાય છે:

(૧) શું વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે દાવાઅરજીના ફક્ત ૧૪(એ) માં માંગવામાં આવેલી અવિભાજિત મિલકતના ભાગલાની માંગણી પણ મુદતના કાયદા દ્વારા બાધિત હતી કે કેમ તે ધ્યાનમાં લીધા વિના, વેચાણ દસ્તાવેજો રદ કરવાની માંગ કરતી દાવાઅરજીના ફક્ત ૧૪(બી) અને ૧૪(સી) માં માંગવામાં આવેલી દાદ મુદતથી બાધિત હોવાના આધારે સિવિલ પ્રોસિજર કોડના ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧(ડી) હેઠળ દાવાઅરજી નામંજૂર કરવામાં યોગ્યતા હતી?

(૨) શું દાવાઅરજીના ફક્ત ૧૪(એ) માં માંગવામાં આવેલી અવિભાજિત મિલકતના ભાગલાની દાદમાં સંપૂર્ણ ટ્રાયલ પછી ન્યાયનિર્ણયની જરૂર હોય તેવા હકીકતના વિવાદિત પ્રશ્નો સમાવિષ્ટ છે?

(૩) શું વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે સદર કોડના ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧(ડી) હેઠળ શરૂઆતના તબક્કે જ દાવાઅરજી નામંજૂર કરવામાં ગંભીર અને સ્પષ્ટ ભૂલ કરી છે?

૧૦. શરૂઆતમાં જ, સદર કોડના ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧ ની જોગવાઈઓનો સંદર્ભ આપવો યોગ્ય રહેશે, જે નીચે મુજબ વંચાય છે:

“૧૧. દાવાઅરજી નામંજૂર કરવી.— નીચેના કિસ્સાઓમાં દાવાઅરજી નામંજૂર કરવામાં આવશે:—

(એ) જ્યાં તે દાવાનું કારણ જાહેર કરતી નથી;

(બી) જ્યાં માંગવામાં આવેલી દાદનું ઓછું મૂલ્યાંકન કરવામાં આવ્યું હોય, અને વાદીને, અદાલત દ્વારા નક્કી કરવામાં આવેલી મુદતમાં મૂલ્યાંકન સુધારવા માટે અદાલત દ્વારા જણાવવામાં આવ્યા છતાં, તેમ કરવામાં નિષ્ફળ જાય;

(સી) જ્યાં માંગવામાં આવેલી દાદનું યોગ્ય મૂલ્યાંકન કરવામાં આવ્યું હોય, પરંતુ દાવાઅરજી અપૂરતા સ્ટેમ્પવાળા કાગળ પર પરત કરવામાં આવી હોય, અને વાદીને, અદાલત દ્વારા નક્કી કરવામાં આવેલી મુદતમાં જરૂરી સ્ટેમ્પ-પેપર પૂરા પાડવા માટે અદાલત દ્વારા જણાવવામાં આવ્યા છતાં, તેમ કરવામાં નિષ્ફળ જાય;

(ડી) જ્યાં દાવાઅરજીમાંના કથન પરથી દાવો કોઈ કાયદા દ્વારા બાધિત હોવાનું જણાય;

[(ઈ) જ્યાં તે બે નકલોમાં દાખલ કરવામાં ન આવી હોય;] [સિવિલ પ્રોસિજર કોડ (સુધારા) અધિનિયમ, ૧૯૯૯ ની કલમ ૧૭ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલ (૦૧.૦૭.૨૦૦૨ થી અમલી)]

[(એફ) જ્યાં વાદી નિયમ ૯ ની જોગવાઈઓનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળ જાય:]
[ઉપ-ખંડો (એફ) અને (જી) માટે સિવિલ પ્રોસિજર કોડ (સુધારા) અધિનિયમની
કલમ ૮ દ્વારા બદલવામાં આવેલ (૦૧.૦૭.૨૦૦૨ થી અમલી) (જે સિવિલ
પ્રોસિજર કોડ (સુધારા) અધિનિયમ, ૧૯૯૯ ની કલમ ૧૭ દ્વારા દાખલ કરવામાં
આવેલ (૦૧.૦૭.૨૦૦૨ થી અમલી))]

પરંતુક એ છે કે અદાલત દ્વારા મૂલ્યાંકન સુધારવા માટે અથવા જરૂરી સ્ટેમ્પ-પેપર
પૂરા પાડવા માટે નક્કી કરવામાં આવેલી મુદતમાં વધારો કરવામાં આવશે નહીં
સિવાય કે અદાલતને, નોંધવાના કારણોસર, ખાતરી થાય કે વાદીને અદાલત
દ્વારા નક્કી કરવામાં આવેલી મુદતમાં મૂલ્યાંકન સુધારવાથી અથવા જરૂરી સ્ટેમ્પ-
પેપર પૂરા પાડવાથી, જે તે સંજોગો અનુસાર, અસાધારણ પ્રકારના કોઈ કારણસર
અટકાવવામાં આવ્યા હતા અને આવી મુદતમાં વધારો કરવાનો ઇનકાર કરવાથી
વાદી સાથે ગંભીર અન્યાય થશે. [સિવિલ પ્રોસિજર કોડ (સુધારા) અધિનિયમ,
૧૯૭૬ ની કલમ ૭૨ દ્વારા ઉમેરવામાં આવેલ (૦૧.૦૨.૧૯૭૭ થી અમલી)]”

૧૧. શ્રી મુકુંદ ભવન ટ્રસ્ટ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં, નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે
ફકરા ૧૨ માં નીચે મુજબ ઠરાવ્યું હતું:

“૧૨. કાયદામાં સુસ્થાપિત છે તેમ, જ્યારે દાવાઅરજી નામંજૂર કરવા માટેની
અરજી દાખલ કરવામાં આવે છે, ત્યારે દાવાઅરજીમાંના કથનો અને તેની સાથે
જોડેલા દસ્તાવેજો જ માત્ર સુસંગત બને છે. દાવાઅરજીમાંના કથનોને ધ્યાનમાં
લઈને કેસ ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧ ના કોઈપણ પેટા-નિયમ હેઠળ આવે છે કે કેમ તે

વિચારવા માટે જ અરજીમાંના કથનો ધ્યાને લઈ શકાય છે. અદાલત લિખિત જવાબ અથવા પ્રતિવાદીઓ દ્વારા દાખલ કરાયેલા દસ્તાવેજો જોઈ શકતી નથી. સિવિલ અદાલતો, જેમાં આ અદાલત પણ સામેલ છે, તે તબક્કે પરસ્પર વિરોધી દલીલોમાં જઈ શકતી નથી. કાનૂની સ્થિતિ ધ્યાનમાં રાખીને, ચાલો આપણે તપાસ કરીએ કે શું સામાવાળા નં. ૧ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલો દાવો, તેમણે દાખલ કરેલી દાવાઅરજીમાં સમાવિષ્ટ કથનોના પ્રકાશમાં, મુદતથી બાધિત છે.”

૧૨. (૨૦૦૪) ૩ એસ.સી.સી. ૧૩૭ માં અહેવાલ થયેલ સોપાન સુખદેવ સાબલે વિ. આસિસ્ટન્ટ ચેરિટી કમિશનર ના કેસમાં, નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે ફરરા ૧૫ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું: (અગમ ગ્રીન વિલે કો. સોસાયટી, ફરરા ૯ માં પણ સંદર્ભિત;)

“૧૫. દાવાઅરજીમાં વિવિધ ફરરાઓની ભાષાનું કોઈ વિભાજન, વિરુદ્ધ, પૃથક્કરણ કે ઉલટાવી શકાય નહીં. જો આપો માર્ગ અપનાવવામાં આવે તો તે અર્થઘટનના મૂળભૂત સિદ્ધાંતની વિરુદ્ધ જશે જે મુજબ પ્લીડિંગ્સને તેના સાચા અર્થને જાણવા માટે સમગ્ર રીતે વાંચવી જોઈએ. કોઈ વાક્ય કે ફરરાને અલગ તારવીને સંદર્ભની બહાર એકલતામાં વાંચવાની પરવાનગી નથી. જો કે તે માત્ર સ્વરૂપ નહીં પરંતુ વિષયવસ્તુ છે જેને જોવાની જરૂર છે, તેમ છતાં પ્લીડિંગ્સને શબ્દોના ઉમેરા કે બાદબાકી વિના અથવા તેના દેખીતા વ્યાકરણના અર્થમાં ફેરફાર કર્યા વિના જેવી છે તેવી જ અર્થઘટન કરવી પડશે. સંબંધિત પક્ષકારનો હેતુ મુખ્યત્વે સમગ્ર રીતે લેવાયેલી તેની પ્લીડિંગ્સના વલણ અને શરતો પરથી

મેળવવાનો હોય છે. તે જ સમયે એ ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે બારીક તકનીકી બાબતો પર ન્યાયને પરાજિત કરવા માટે કોઈ પાંડિત્યપૂર્ણ અભિંગમ અપનાવવો જોઈએ નહીં.”

૧૩. અગમ ગ્રીન વિલે કોઓપરેટિવ હાઉસિંગ સોસાયટી લિમિટેડ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં, આ અદાલતે ફકરા ૭ અને ૮ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું:

“૭. પરસ્પર વિરોધી રજૂઆતોને ધ્યાનમાં રાખીને, સીપીસીના ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧ નો સંદર્ભ લઈએ, જે નીચે મુજબ છે:

૧૧. દાવાઅરજી નામંજૂર કરવી.— નીચેના કિસ્સાઓમાં દાવાઅરજી નામંજૂર કરવામાં આવશે:—

(એ) જ્યાં તે દાવાનું કારણ જાહેર કરતી નથી;

(બી) જ્યાં માંગવામાં આવેલી દાદનું ઓછું મૂલ્યાંકન કરવામાં આવ્યું હોય, અને વાદીને, અદાલત દ્વારા નક્કી કરવામાં આવેલી મુદતમાં મૂલ્યાંકન સુધારવા માટે અદાલત દ્વારા જણાવવામાં આવ્યા છતાં, તેમ કરવામાં નિષ્ફળ જાય;

(સી) જ્યાં માંગવામાં આવેલી દાદનું યોગ્ય મૂલ્યાંકન કરવામાં આવ્યું હોય, પરંતુ દાવાઅરજી અપૂરતા સ્ટેમ્પવાળા કાગળ પર પરત કરવામાં આવી હોય, અને વાદીને, અદાલત દ્વારા નક્કી કરવામાં આવેલી મુદતમાં જરૂરી સ્ટેમ્પ-પેપર પૂરા પાડવા માટે અદાલત દ્વારા જણાવવામાં આવ્યા છતાં, તેમ કરવામાં નિષ્ફળ

જાય;

(ડી) જ્યાં દાવાઅરજીમાંના કથન પરથી દાવો કોઈ કાયદા દ્વારા બાધિત હોવાનું જણાય;

[(ઈ) જ્યાં તે બે નકલોમાં દાખલ કરવામાં ન આવી હોય;] [સિવિલ પ્રોસિજર કોડ (સુધારા) અધિનિયમ, ૧૯૯૯ ની કલમ ૧૭ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલ (૦૧.૦૭.૨૦૦૨ થી અમલી)]

[(એફ) જ્યાં વાદી નિયમ ૯ ની જોગવાઈઓનું પાલન કરવામાં નિષ્ફળ જાય:] [ઉપ-ખંડો (એફ) અને (જી) માટે સિવિલ પ્રોસિજર કોડ (સુધારા) અધિનિયમની કલમ ૮ દ્વારા બદલવામાં આવેલ (૦૧.૦૭.૨૦૦૨ થી અમલી) (જે સિવિલ પ્રોસિજર કોડ (સુધારા) અધિનિયમ, ૧૯૯૯ ની કલમ ૧૭ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલ (૦૧.૦૭.૨૦૦૨ થી અમલી))]

પરંતુક એ છે કે અદાલત દ્વારા મૂલ્યાંકન સુધારવા માટે અથવા જરૂરી સ્ટેમ્પ-પેપર પૂરા પાડવા માટે નક્કી કરવામાં આવેલી મુદતમાં વધારો કરવામાં આવશે નહીં સિવાય કે અદાલતને, નોંધવાના કારણોસર, ખાતરી થાય કે વાદીને અદાલત દ્વારા નક્કી કરવામાં આવેલી મુદતમાં મૂલ્યાંકન સુધારવાથી અથવા જરૂરી સ્ટેમ્પ-પેપર પૂરા પાડવાથી, જે તે સંજોગો અનુસાર, અસાધારણ પ્રકારના કોઈ કારણસર અટકાવવામાં આવ્યા હતા અને આવી મુદતમાં વધારો કરવાનો ઇનકાર કરવાથી વાદી સાથે ગંભીર અન્યાય થશે. [સિવિલ પ્રોસિજર કોડ (સુધારા) અધિનિયમ,

૧૯૭૬ ની કલમ ૭૨ દ્વારા ઉમેરવામાં આવેલ (૦૧.૦૨.૧૯૭૭ થી અમલી)]

૮. ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧ ના સાદા વાંચન પર, તે ગુણદોષ પર તેનો વિરોધ કરવાના અધિકારને ધ્યાનમાં લીધા વિના, દાવાની ટકવાપાત્રતાને જ પડકારવા માટે પ્રતિવાદીને ઉપલબ્ધ કરાયેલ એક સ્વતંત્ર ઉપાય નિર્ધારિત કરે છે. કાયદો દેખીતી રીતે કોઈપણ તબક્કે જ્યારે વાંધાઓ ઉઠાવી શકાય તેની કલ્પના કરતો નથી, અને લિખિત જવાબ દાખલ કરવા વિશે સ્પષ્ટ શબ્દોમાં પણ કહેતો નથી. તેના બદલે, 'કરવામાં આવશે' શબ્દનો ઉપયોગ કરવામાં આવ્યો છે, જે સ્પષ્ટપણે સૂચવે છે કે જ્યારે દાવાઅરજી નિયમ ૧૧ ના ચાર ખંડોમાં પૂરી પાડવામાં આવેલી કોઈપણ ખામીથી અસરગ્રસ્ત હોય ત્યારે પ્રતિવાદીની દરમિયાનગીરી વિના પણ દાવાઅરજી નામંજૂર કરવાની પોતાની જવાબદારીઓ પૂર્ણ કરવાની તે અદાલત પર ફરજ લાદે છે. સદર કોડના ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧ નો વાસ્તવિક ઉદ્દેશ્ય બિનજવાબદાર મુકદ્દમાઓને અદાલતોથી બહાર રાખવાનો છે. તે એવા કેસોને લાગુ પડે છે જ્યાં દાવાઅરજીમાં વાદી દ્વારા કરવામાં આવેલું કથન, કોઈપણ શંકા કે વિવાદ વિના દર્શાવે છે કે દાવો કોઈ કાયદા દ્વારા બાધિત છે અથવા દાવાનું કોઈ કારણ નથી અથવા જો દાવાઅરજીમાં દાવાનું કારણ જણાવવામાં આવ્યું હોય, તો તે ભ્રમ હેઠળ છઠ્ઠાવરણ છે. હવે એ બાબત કાયદાનો સુસ્થાપિત સિદ્ધાંત છે કે ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧ હેઠળની અરજીનો નિર્ણય કરતી વખતે, અદાલતે દાવાઅરજીમાં કરવામાં આવેલા કથનોને તેની સંપૂર્ણતામાં જ જોવાના રહે છે જેથી જાણી શકાય કે દાવાઅરજીમાં કરવામાં આવેલું કથન કાયદાની કોઈ જોગવાઈ દ્વારા બાધિત છે કે કેમ અથવા તે

વાસ્તવિક દાવાનું કારણ જાહેર કરે છે કે કેમ.”

૧૪. આ અદાલત (૨૦૦૩) ૧ એસ.સી.સી. ૫૫૭ માં અહેવાલ થયેલ સલીમભાઈ વિ. મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય ના કેસમાં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણયનો પણ સંદર્ભ આપે છે. ફકરા ૯ માં સંબંધિત અવલોકનો નીચે મુજબ છે:

“તે હેઠળની અરજીનો નિર્ણય કરવા માટે જે સુસંગત હકીકતો જોવાની જરૂર છે તે દાવાઅરજીમાંના કથનો છે. ટ્રાયલ કોર્ટ દાવાની કોઈપણ તબક્કે - દાવાઅરજી નોંધતા પહેલાં અથવા પ્રતિવાદીને સમન્સ જારી કર્યા પછી ટ્રાયલ પૂર્ણ થાય તે પહેલાં કોઈપણ સમયે સી.પી.સી. ના ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧ હેઠળની સત્તાનો ઉપયોગ કરી શકે છે. સી.પી.સી. ના ઓર્ડર ૭ ના નિયમ ૧૧ ના ખંડો (એ) અને (ડી) હેઠળની અરજીનો નિર્ણય કરવાના હેતુઓ માટે દાવાઅરજીમાંના કથનો સુસંગત છે; લિખિત જવાબમાં પ્રતિવાદી દ્વારા લેવાયેલી દલીલો તે તબક્કે સંપૂર્ણપણે અપ્રસ્તુત રહેશે, તેથી, સી.પી.સી. ના ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧ હેઠળની અરજીનો નિર્ણય કર્યા વિના લિખિત જવાબ દાખલ કરવાનો નિર્દેશ ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા હકૂમતના ઉપયોગને સ્પર્શતી પ્રક્રિયાગત અનિયમિતતા સિવાય બીજું કંઈ હોઈ શકે નહીં.”

૧૫. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં લેતાં, સદર કોડના ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧ હેઠળ તપાસનો વ્યાપ દાવાઅરજીમાં કરવામાં આવેલા કથનોને સાચા અને સાચા માનીને, વાદી દ્વારા રજૂ કરાયેલા અને આધાર રાખવામાં આવેલા દસ્તાવેજો

સાથે, દાવાઅરજી દાવાનું કારણ જાહેર કરે છે કે કેમ અથવા માંગવામાં આવેલી દાદ કાયદાની કોઈ જોગવાઈ દ્વારા બાધિત છે કે કેમ તે ચકાસવા પૂરતો મર્યાદિત છે. આ તબક્કે, દાવો આખરે સફળ થવાની સંભાવના છે કે કેમ અથવા વાદી માંગેલી દાદ મેળવવા માટે હકદાર છે કે કેમ તે નક્કી કરવા માટે અદાલત પાસેથી વ્યાપક કે ઊંડી તપાસ હાથ ધરવાની અપેક્ષા રાખવામાં આવતી નથી. સદર કોડના ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧ હેઠળની અરજીનો નિર્ણય કરવાના હેતુ માટે, માત્ર દાવાઅરજીમાં સમાવિષ્ટ કથનોને જ સાચા માનવાના રહે છે. પ્રતિવાદી દ્વારા લિખિત જવાબમાં અથવા અન્યથા રજૂ કરાયેલા બચાવને ધ્યાનમાં લઈ શકાતો નથી. વાદીનો હેતુ મુખ્યત્વે સમગ્ર રીતે વંચાણો લેવાયેલી દાવાઅરજીના વલણ અને વિષયવસ્તુ પરથી મેળવવાનો રહે છે. તે જ સમયે, એ ધ્યાનમાં રાખવું જોઈએ કે ન્યાયના હેતુઓને પરાજિત કરવા માટે કોઈ પાંડિત્યપૂર્ણ કે અતિ-તકનીકી અભિગમ અપનાવવો જોઈએ નહીં. દાવાઅરજીની ટકવાપાત્રતા નક્કી કરવા માટે તેનું વિભાજન કે પૃથક્કરણ કરી શકાતું નથી, કારણ કે આવો અભિગમ સુસ્થાપિત સિદ્ધાંતની વિરુદ્ધ જશે કે દાવાઅરજીના સાચા અર્થને જાણવા માટે તેને સમગ્ર રીતે વાંચવી આવશ્યક છે.

૧૬. આ તબક્કે, ૨૦૨૬ લાઈપલો (એસસી) ૫૦૬, બી.એસ. લલિતા અને અન્ય વિ. ભુવનેશ અને અન્ય ના કેસમાં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના તાજેતરના નિર્ણયનો સંદર્ભ આપવો યોગ્ય રહેશે, જેમાં ફરિયાદ ૨૩, ૩૧ અને ૩૨ માં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું હતું:

“૨૩. ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧ ના વ્યાપ અંગે, વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે આ જોગવાઈ માત્ર ત્યારે જ દાવાઅરજી નામંજૂર કરવાની મંજૂરી આપે છે જ્યાં દાવાઅરજીમાંના કથન પરથી દાવો કોઈ કાયદા દ્વારા બાધિત હોવાનું જણાય. હકીકતના વિવાદિત પ્રશ્નો ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧ હેઠળ નક્કી કરી શકાતા નથી તે સિદ્ધાંત માટે નુસ્લી નેવિલ વાડિયા વિ. આઈવરી પ્રોપર્ટીઝ અને અન્ય પર; અને વાદીઓ આખરે સફળ થશે કે કેમ તેની શરૂઆતના તબક્કે અદાલતે તપાસ કરવાની જરૂર નથી પરંતુ માત્ર દાવાનું કારણ જાહેર થયું છે કે કેમ તેની જ તપાસ કરવાની જરૂર છે તે સિદ્ધાંત માટે મયાર (એચ.કે.) લિમિટેડ અને અન્ય વિ. ઓનર્સ એન્ડ પાર્ટીઝ, વેસલ એમ.વી. ફોર્ચ્યુન એક્સપ્રેસ અને અન્ય પર આધાર રાખવામાં આવ્યો હતો.

૩૧. સીપીસી નો ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧(ડી) જોગવાઈ કરે છે કે જ્યાં દાવાઅરજીમાંના કથન પરથી દાવો કોઈ કાયદા દ્વારા બાધિત હોવાનું જણાય ત્યાં દાવાઅરજી નામંજૂર કરવામાં આવશે. આ જોગવાઈ શરૂઆતના તબક્કે જ એવા દાવાઓને દૂર કરવા માટે તૈયાર કરવામાં આવી છે જે પ્રથમદર્શી રીતે અટકાવી શકાય તેમ નથી. જો કે આ જોગવાઈ હેઠળ તપાસનો વ્યાપ મર્યાદિત છે. સલીમ ભાઈ અને અન્ય વિ. મહારાષ્ટ્ર રાજ્ય અને અન્ય માં, આ અદાલતે ફક્ત ૯ માં ઠરાવ્યું હતું કે ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧ હેઠળની અરજીનો નિર્ણય કરવા માટે માત્ર દાવાઅરજીમાંના કથનો જ સુસંગત છે અને અદાલત લિખિત જવાબ અથવા અન્ય કોઈ બાહ્ય સામગ્રી જોઈ શકતી નથી.

૩૨. મયાર (એચ.કે.) લિમિટેડ (ઉપર મુજબ) માં, આ અદાલતે ફક્ત ૯ માં ઠરાવ્યું હતું કે દાવાઅરજી દાવાનું કારણ જાહેર કરે છે કે કેમ તે પ્રશ્ન હકીકતનો પ્રશ્ન છે જે દાવાઅરજીમાં સંપૂર્ણ રીતે કરવામાં આવેલા કથનોના આધારે, તે કથનોને સાચા માનીને મેળવવાનો રહે છે. જો દાવાનું કોઈપણ કારણ જાહેર થતું હોય તો અદાલત ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧ હેઠળ દાવાઅરજી નામંજૂર કરી શકતી નથી. નુસ્લી નેવિલ વાડિયા (ઉપર મુજબ) માં, આ અદાલતે પુનરોચ્ચાર કર્યો હતો કે હકીકતના વિવાદિત પ્રશ્નો ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧ હેઠળ નક્કી કરી શકાતા નથી.”

૧૭. દાવાના કારણ અને વાદી દ્વારા માંગવામાં આવેલી દાદ અંગેના પ્લીડિંગ્સને સમજવા માટે, દાવાઅરજીના ફક્ત ૧૨ અને ૧૪ નો સંદર્ભ આપવો યોગ્ય રહેશે, જે નીચે મુજબ વંચાય છે:

“(૧૨) આ દાવાનું કારણ ત્યારે ઉપસ્થિત થયું જ્યારે અમે વર્ષ ૨૦૧૧ માં અમીયાપુર ગામના સ્થાનિક લોકો પાસેથી અમારી માતાના વારસાના અધિકારો વિશે પૂછપરછ કરવા માટે અમીયાપુર ગામે ગયા હતા અને અમને જાણવા મળ્યું કે, તમારા મામા, બેચરજી છગનજીએ રાજકીય રીતે પ્રભાવશાળી વ્યક્તિને વેચી દીધી હતી. તેથી, અમે તરત જ મહેસૂલી રેકૉર્ડની વિગતો મેળવી હતી અને આવા રેકૉર્ડની નકલો મેળવી હતી અને અમારી પૂછપરછ પર અમને જાણવા મળ્યું હતું કે ૨૫/૫/૨૦૦૭ ના રોજ બેચરજી છગનજી અને પ્રતિવાદીઓ નં. ૧૨/એ થી ૧૨/એફ એ સાથે મળીને જમીન વેચી દીધી હતી અને જે વ્યક્તિએ જમીન ખરીદી

હતી તેણે અન્ય કોઈને વેચીને તેમાં સંડોવી દીધા હતા. દાવાવાળી મિલકત આપની માનનીય અદાલતની સ્થાનિક હકૂમતમાં આવતી હોવાથી, આ દાવો દાખલ કરવો પડ્યો છે.

“૧૪ (એ) ગાંધીનગર તાલુકા અને જિલ્લાના મોજે અમીયાપુર ગામની સીમમાં આવેલી, ૧-૨૧-૪૧ હેક્ટર-આરે-ચોરસ મીટર ક્ષેત્રફળ ધરાવતી અને રૂ. ૮.૮૧ પૈસાનું આકારણી ધરાવતી સર્વે નં. ૫૫ વાળી જમીનના સંદર્ભમાં, એવું જાહેર કરવામાં આવે કે અમે, વાદીઓ હિન્દુ ઉત્તરાધિકાર અધિનિયમ મુજબ અડધો હિસ્સો અને હિત ધરાવીએ છીએ, અને અમારા, વાદીઓની તરફેણમાં અને પ્રતિવાદીઓ વિરુદ્ધ એવો હુકમ અને હુકમનામું પસાર કરવામાં આવે કે પ્રતિવાદીઓ અમારા અડધા હિસ્સા માટે ભાગલા પાડીને ૦-૬૦-૭૦ હેક્ટર-આરે-ચોરસ મીટર ક્ષેત્રફળ ધરાવતી અડધી જમીનનો કબજો અમને સોંપી દે.

(બી) ગાંધીનગર તાલુકા અને જિલ્લાના મોજે અમીયાપુર ગામની સીમમાં આવેલી, ૧-૨૧-૪૧ હેક્ટર-આરે-ચોરસ મીટર ક્ષેત્રફળ ધરાવતી અને રૂ. ૮.૮૧ પૈસાનું આકારણી ધરાવતી સર્વે નં. ૫૫ વાળી જમીનના સંદર્ભમાં, પ્રતિવાદીઓ નં. ૧૨/એ થી ૧૨/એફ ના પૂર્વજ, બેચરજી છગનજી પ્રતિવાદીઓ નં. ૯ થી ૧૧ ની તરફેણમાં સમગ્ર ક્ષેત્રફળ માટે તારીખ ૨૫/૦૫/૨૦૦૭ નો વેચાણ દસ્તાવેજ કરી આપવા માટે સક્ષમ ન હતા. તેથી, ગાંધીનગરના વિદ્વાન સબ-રજિસ્ટ્રાર સમક્ષ અનુક્રમ નં. ૬૬૪૨ થી નોંધાયેલા આવા વેચાણ દસ્તાવેજને કાયદેસર અમાન્ય અને રદબાતલ જાહેર કરવા વિનંતી છે.

વૈકલ્પિક રીતે

જો માનનીય અદાલત રજૂ કરાયેલા પુરાવાના આધારે એવા નિષ્કર્ષ પર આવે કે બેચરજી છગનજીને અડધી જમીન વેચવાનો અધિકાર અને સત્તા હતી, તો તેવા સંજોગોમાં અનુક્રમ નં. ૬૬૪૨ થી તારીખ ૨૫/૦૫/૨૦૦૭ ના રોજ નોંધાયેલા દસ્તાવેજના ટ્રાન્સફર કરાયેલા ક્ષેત્રફળમાંથી ૦-૬૦-૭૦ હેક્ટર-આરે-ચોરસ મીટરનું માપ ધરાવતા અમારા વાદીના હિસ્સાનું અડધું ક્ષેત્રફળ બાદ કરવાનો જરૂરી હુકમ અને હુકમનામું પસાર કરવા વિનંતી છે.

(સી) ગાંધીનગર તાલુકા અને જિલ્લાના મોજે અમીયાપુર ગામની સીમમાં આવેલી, ૧-૨૧-૪૧ હેક્ટર-આરે-ચોરસ મીટર ક્ષેત્રફળ ધરાવતી અને રૂ. ૮.૮૧ પૈસાનું આકારણી ધરાવતી સર્વે નં. ૫૫ વાળી જમીનના સંદર્ભમાં, પ્રતિવાદીઓ નં. ૯ થી ૧૧ તારીખ ૦૩/૦૧/૨૦૦૮ ના રોજ પ્રતિવાદીઓ નં. ૧ થી ૮ ની તરફેણમાં સમગ્ર ક્ષેત્રફળ માટે વેચાણ દસ્તાવેજ કરી આપવા માટે સક્ષમ ન હતા. તેથી, ગાંધીનગરના વિદ્વાન સબ-રજિસ્ટ્રાર સમક્ષ અનુક્રમ નં. ૧૦૨ થી નોંધાયેલા આવા વેચાણ દસ્તાવેજને કાયદેસર અમાન્ય અને રદબાતલ જાહેર કરવા વિનંતી છે.

વૈકલ્પિક રીતે

જો માનનીય અદાલત રજૂ કરાયેલા પુરાવાના આધારે એવા નિષ્કર્ષ પર આવે કે બેચરજી છગનજીને અડધી જમીન વેચવાનો અધિકાર અને સત્તા હતી, તો તેવા

સંજોગોમાં અનુક્રમ નં. ૧૦૨ થી તારીખ ૦૩/૦૧/૨૦૦૮ ના રોજ નોંધાયેલા દસ્તાવેજના ટ્રાન્સફર કરાયેલા ક્ષેત્રફળમાંથી ૦-૬૦-૭૦ હેક્ટર-આરે-ચોરસ મીટરનું માપ ધરાવતા અમારા વાદીના હિસ્સાનું અડધું ક્ષેત્રફળ બાદ કરવાનો જરૂરી હુકમ અને હુકમનામું પસાર કરવા વિનંતી છે.

(ડી) ગાંધીનગર તાલુકા અને જિલ્લાના મોજે અમીયાપુર ગામની સીમમાં આવેલી, ૧-૨૧-૪૧ હેક્ટર-આરે-ચોરસ મીટર ક્ષેત્રફળ ધરાવતી અને રૂ. ૮.૮૧ પૈસાનું આકારણી ધરાવતી સર્વે નં. ૫૫ વાળી જમીનના મહેસૂલી રેકૉર્ડના આધારે પ્રતિવાદીઓ વિરુદ્ધ અને અમારા, વાદીઓની તરફેણમાં દાવાવાળી મિલકત માટે કાયમી મનાઈહુકમ પસાર કરવામાં આવે, જેથી અન્ય કોઈ વ્યક્તિ, વ્યક્તિગત, સંસ્થા વગેરેને કોઈ હિસ્સો, અધિકાર કે હિત ઊભું કરવા કે ઊભું કરાવવા સામે અથવા અમારા ટાઈટલમાં ક્ષતિ ઊભી કરે તેવું કોઈપણ કૃત્ય કરવા કે કરાવવા સામે રોકી શકાય.

(ઈ) આ દાવાનો ખર્ચ મંજૂર કરવા વિનંતી છે.”

૧૮. આમ, જે બાબત સ્પષ્ટપણે જણાઈ આવે છે તે એ છે કે વાદીએ મુખ્યત્વે દાવાવાળી મિલકત અવિભાજિત મિલકત હોવાના આધાર પર ભાગલાની દાદ માંગી છે. વાદી દાવાવાળી મિલકતમાં અડધા હિસ્સાનો દાવો કરે છે અને પોતાના હિસ્સાના શાંત અને ખાલી કબ્જાની સોંપણી સાથે, મેટ્રસ એન્ડ બાઉન્ડ્સ દ્વારા તેના ભાગલાની માંગ કરે છે. દાદ (બી) અને (સી), દાવાઅરજીના ફકરા ૧૪ સાથે વાંચતા, વેચાણ દસ્તાવેજો રદ કરવા સંબંધિત છે. વૈકલ્પિક રીતે, વાદીએ

એવી અરજ કરી છે કે વેચાણ દસ્તાવેજો દાવાવાળી મિલકતમાં તેના હિસ્સાને અસર કરતા હોય તે હદ સુધી રદ કરવામાં આવે. તેથી, એ સ્પષ્ટ છે કે વાદી દ્વારા માંગવામાં આવેલી પ્રાથમિક દાદ દાવાવાળી મિલકતના ભાગલાની છે, જ્યારે વેચાણ દસ્તાવેજો રદ કરવા સંબંધિત દાદ, કાં તો તેમની સંપૂર્ણતામાં અથવા વાદીના હિસ્સાની હદ સુધી, માત્ર આનુષંગિક અને પરિણામી છે. એ નોંધવું યોગ્ય છે કે પ્રાથમિક દાદ નક્કી કરવા માટે લિમિટેશનના કાયદાને ધ્યાને લઈ શકાય છે. તેને આનુષંગિક કે પરિણામી દાદ માટે અલગથી લાગુ કરી શકાય નહીં.

૧૯. વાદી દ્વારા દાવાઅરજ સાથે રજૂ કરવામાં આવેલી મહેસૂલી નોંધોની તપાસ કરવી પણ પ્રસ્તુત છે. મહેસૂલી રેકૉર્ડ અચૂકપણે દર્શાવે છે કે મોહન વાઘાજીના વિધવા બાઈ ફતેહનું નામ દાવાવાળી મિલકતના કબ્જેદાર તરીકે નોંધાયેલું હતું. "બીજા હકો" સંબંધિત ખાનામાં, છગન વિરમજીનું નામ જણાય છે. છગન વિરમજી મોહન વાઘાજીના સગા ભાઈ વિરમજી વાઘાજીના પુત્ર હતા. વર્ષ ૧૯૫૧-૫૨ ના ખેતીના ખાનામાં, છગન વિરમજીનું નામ દર્શાવેલ છે. વર્ષ ૧૯૫૨-૫૩, ૧૯૫૩-૫૪, ૧૯૫૪-૫૫, ૧૯૫૫-૫૬, ૧૯૫૬-૫૭ અને ૧૯૫૮-૫૯ માટે, છગન વિરમજી અને સના વિરમજીના નામો ખેડૂત તરીકે જણાય છે.

૨૦. વધુમાં, વર્ષ ૧૯૫૯-૬૦ ના મહેસૂલી રેકૉર્ડમાં, બેચરજી છગનજી અને સોદાસજી વિરમજીના નામો ખેડૂત તરીકે જણાય છે. વર્ષ ૧૯૬૦-૬૧ માટે, બેચરજી છગનજી અને સનાજી વિરમજીના વિધવા સંતોકબેનના નામો નોંધાયેલા

છે. ત્યારપછી, વર્ષ ૧૯૬૧-૬૨, ૧૯૬૨-૬૩, ૧૯૬૩-૬૪ માટે છગન વિરમજીનું નામ ફરીથી જણાય છે અને વર્ષ ૧૯૬૫-૬૬ સુધી ચાલુ રહે છે. વર્ષ ૧૯૬૬-૬૭ થી ૧૯૮૦-૮૧ સુધી, માત્ર બેચરજી છગનજીનું નામ જ ખેડૂત તરીકે જણાય છે. કેટલીક અનુગામી ગામ નમૂના નં. ૧૨ ની નોંધો પણ વર્ષ ૨૦૦૨-૦૩ સુધી બેચરજી છગનજીનું નામ ખેડૂત તરીકે દર્શાવે છે. જો કે, તે નોંધો માત્ર ખેતી સંબંધિત છે અને માલિકી કે કબ્જા ભોગવટા સંબંધિત નથી. આ સમગ્ર સમયગાળા દરમિયાન, ગામ નમૂના નં. ૭ માં બાઈ ફતેહનું નામ કબ્જેદાર તરીકે સતત નોંધાયેલું રહ્યું હતું. ગામ નમૂના નં. ૭ અને ૧૨ માં સમાવિષ્ટ મહેસૂલી નોંધોમાંથી આ હકીકતો ફલિત થાય છે.

૨૧. જ્યાં સુધી ગામ નમૂના નં. ૬ ની નોંધોનો સંબંધ છે, સૌથી જૂની નોંધ ફેરફાર નોંધ નં. ૩૮૮ છે, ત્યારબાદ તારીખ ૨૧/૦૨/૧૯૫૮ ની ફેરફાર નોંધ નં. ૫૨૪ છે. સદર નોંધ દ્વારા, જાદીબેન, તેમના પુત્ર અને તેમના માતા સંતોકબેનના નામો સર્વે નં. ૪૬ અને ૫૫ ના સંબંધમાં નોંધવામાં આવ્યા હતા, અને તે નોંધ યોગ્ય રીતે પ્રમાણિત કરવામાં આવી હતી. અગાઉ, તારીખ ૧૬/૧૧/૧૯૫૩ ના રોજ, ફેરફાર નોંધ નં. ૪૩૮ પાડવામાં આવી હતી, જેમાં સર્વે નં. ૫૫ ના સંબંધમાં મોહનજીના વિધવા બાઈ ફતેહનું નામ "કબ્જેદાર" તરીકે અને છગન વિરમજીનું નામ "ગણોતિયા" તરીકે નોંધવામાં આવ્યું હતું.

૨૨. ત્યારબાદ, તારીખ ૨૫/૦૭/૧૯૬૨ ના રોજ નિર્ણીત ગણોત કેસ નં. ૩૩ માં મામલતદાર અને એ.એલ.ટી. દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા હુકમના અનુસંધાને

તારીખ ૨૯/૦૯/૧૯૬૪ ના રોજ ફેરફાર નોંધ નં. ૫૬૭ પાડવામાં આવી હતી. સદર હુકમમાં નોંધવામાં આવ્યું છે કે જમીન માલિક અને ગણોતિયા નજીકના સંબંધીઓ હતા, જમીન માલિક ગણોતિયાના દાદી થતા હતા, અને તે મુજબ ગણોતિયાને સહ-માલિક તરીકે ગણવામાં આવ્યા હતા. તારીખ ૨૧/૧૧/૧૯૬૬ ની ફેરફાર નોંધ નં. ૬૬૯ નોંધે છે કે મગન વિરમ, સદા વિરમ અને છગન વિરમના નામો ખાના નં. ૩ માં દર્શાવેલા હતા. તેમાં વધુમાં નોંધવામાં આવ્યું છે કે મગન વિરમ, સદા વિરમ અને છગન વિરમ અનુક્રમે આશરે આઠ વર્ષ, ત્રણ વર્ષ અને સાત વર્ષ અગાઉ અવસાન પામ્યા હતા. મગન વિરમ અને સદા વિરમ કોઈ વારસદારો છોડ્યા વિના મૃત્યુ પામ્યા હોવાથી, જ્યારે છગન વિરમ તેમના કાનૂની વારસદારો તરીકે બેચરજી અને ગોકાજીને પાછળ છોડી ગયા હોવાથી, તેમના નામો ફેરફાર નોંધમાં દાખલ કરવામાં આવ્યા હતા. આશ્ચર્યજનક રીતે, સનાજીનું નામ, જે અગાઉ મહેસૂલી રેકૉર્ડમાં દર્શાવેલું હતું, તે કોઈ કારણ દર્શાવ્યા વિના બાકાત રાખવામાં આવ્યું હતું. સનાજી, કે જેઓ મગન વિરમ, સદા વિરમ અને છગન વિરમ સાથે વિરમજી વાઘાજીના ચોથા પુત્ર તરીકે સમાન દરજ્જો ધરાવતા હતા, તેમને અસ્પષ્ટ રીતે વારસદારોની યાદીમાંથી બાકાત રાખવામાં આવ્યા હતા.

૨૩. ગમે તે હોય, સર્વે નં. ૫૫ માં મોહનજી વાઘાજીના વિધવા બાઈ ફતેહનું નામ "કબ્જેદાર" તરીકે સતત નોંધાયેલું રહ્યું હતું. તેમના અવસાન પર, મોહનજી વાઘાજીના વારસદારોના નામો નોંધતી તારીખ ૨૬/૦૮/૨૦૦૪ ની ફેરફાર નોંધ

નં. ૧૪૭૯ પાડવામાં આવી હતી. જો કે, તેમ કરતી વખતે, મહેસૂલી સત્તાવાળાઓએ બેચરજી છગનજી, માધાજી ગોકાજી, મધીબેન ગોકાજી, લીલીબેન ગોકાજી, ભીખીબેન અને છગન વિરમજીના અન્ય વારસદારોના નામો દાખલ કર્યા, પરંતુ ઠાકોર સનાજી ઉર્ફે છનાજીના વારસદારોના નામો બાકાત રાખ્યા, તેમ છતાં તેઓ પણ તેમના વિધવા બાઈ ફતેહ મારફતે મૃતક મોહનજી વાઘાજીની મિલકતમાં વારસદાર થવા માટે હકદાર હતા.

૨૪. આ સંજોગોમાં, વાદીએ દાવાવાળી મિલકતમાં પોતાના કથિત અડધા હિસ્સાના ભાગલા અને અલગ કબ્જાની માંગણી સાથે, વેચાણ દસ્તાવેજો કાં તો સંપૂર્ણપણે અથવા તેના હિસ્સાને અસર કરતા હોય તે હદ સુધી રદ કરવાની આનુષંગિક કે પરિણામી દાદ સાથે હાલનો દાવો દાખલ કર્યો હતો. ભાગલાની દાદ લિમિટેશન એક્ટના અનુચ્છેદ ૧૧૦ દ્વારા શાસિત થાય છે, જે સંયુક્ત કુટુંબની મિલકતમાંથી વાદીની બેદખલીની તેને જાણ થાય તે તારીખથી બાર વર્ષની મુદત ઠરાવે છે. ભાગલા માંગવા માટે દાવાનું કારણ, અનિવાર્યપણે, પુનરાવર્તિત થતું હોય છે, અને વાદીને સંયુક્ત કુટુંબની મિલકતમાંથી ક્યારે બાકાત રાખવામાં આવ્યો હતો અથવા આવી બેદખલીની તેને સૌપ્રથમ ક્યારે જાણ થઈ તે પ્રશ્ન અનિવાર્યપણે હકીકતનો વિવાદિત પ્રશ્ન છે, જેનો સદર કોડના ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧ હેઠળની અરજી નક્કી કરતી વખતે નિર્ણય કરી શકાતો નથી.

૨૫. હાલના કેસમાં, માંગવામાં આવેલી મુખ્ય દાદ દાવાવાળી મિલકતના

ભાગલાની છે. વેચાણ દસ્તાવેજો રદ કરવા સંબંધિત દાદ માત્ર આનુષંગિક અને પરિણામી છે. જો, ટ્રાયલ પર, અદાલત એવા નિષ્કર્ષ પર આવે કે વાદી દાવાવાળી મિલકતમાં અવિભાજિત અડધો હિસ્સો ધરાવે છે અને તે મિલકત મેટ્રસ એન્ડ બાઉન્ડ્સ દ્વારા વિભાજન પાત્ર છે, તો વેચાણ દસ્તાવેજો રદ કરવાની પરિણામી દાદ, સંપૂર્ણપણે અથવા વાદીના હિસ્સાને અસર કરતી હોય તે હદ સુધી, સ્વાભાવિક રીતે અનુસરશે. આમ, દાવાને મુખ્યત્વે વેચાણ દસ્તાવેજો રદ કરવાની માંગણી કરતો દાવો ગણી શકાય નહીં. પુનરાવર્તનના ભોગે, એવું અવલોકન કરી શકાય છે કે વાદીએ મૂળભૂત રીતે દાવાવાળી મિલકતમાં પોતાના કથિત અવિભાજિત હિસ્સાના ભાગલાની માંગણી કરી છે.

૨૬. આ અદાલતે દાવાઅરજ સાથે જોડેલા સમગ્ર મહેસૂલી રેકૉર્ડની કાળજીપૂર્વક તપાસ કરી છે. જો કે મહેસૂલી નોંધો સંપૂર્ણપણે સુસંગત નથી, તો પણ એક હકીકત નિર્વિવાદ રહે છે, તે એ છે કે સર્વે નં. ૫૫ વાળી જમીન મોહનજી વાઘાજીના વિધવા બાઈ ફતેહના નામે કબ્જેદાર તરીકે ચાલુ રહી હતી. પરિણામી હક્ક પત્રક ફેરફાર નોંધ નં. ૧૪૮૦ ત્યારબાદ તારીખ ૨૬/૦૮/૨૦૦૪ ના રોજ પ્રમાણિત કરવામાં આવી હતી.

૨૭. એ વિવાદથી પર છે કે સર્વે નં. ૫૫ મોહનજી વાઘાજીના વિધવા બાઈ ફતેહના નામે હતી. તેમના અવસાન પર, તેમની મિલકતનો વારસો ખૂલ્લો હતો અને તેનું નિયમન હિન્દુ સક્સેશન એક્ટ, ૧૯૫૬ ની જોગવાઈઓ દ્વારા થવું જરૂરી હતું. હિન્દુ સક્સેશન એક્ટની કલમ ૧૫ હિન્દુ સ્ત્રીની મિલકતના

ઉત્તરાધિકારને શાસિત કરતા સામાન્ય નિયમો ઠરાવે છે, જે નીચે મુજબ વંચાય છે:

૧૫. હિન્દુ સ્ત્રીના કિસ્સામાં ઉત્તરાધિકારના સામાન્ય નિયમો.—

(૧) વસિયતનામું કર્યા વિના મૃત્યુ પામનાર હિન્દુ સ્ત્રીની મિલકત કલમ ૧૬ માં નિર્ધારિત નિયમો અનુસાર ઊતરી આવશે,—

(એ) પ્રથમ, પુત્રો અને પુત્રીઓ (કોઈ પૂર્વ-મૃત્યુ પામેલા પુત્ર કે પુત્રીના સંતાનો સહિત) અને પતિ પર;

(બી) બીજું, પતિના વારસદારો પર;

(સી) ત્રીજું, માતા અને પિતા પર;

(ડી) ચોથું, પિતાના વારસદારો પર; અને

(ઇ) છેલ્લે, માતાના વારસદારો પર.

(૨) પેટા-કલમ (૧) માં સમાવિષ્ટ કોઈપણ બાબત હોવા છતાં,—

(એ) હિન્દુ સ્ત્રી દ્વારા તેના પિતા કે માતા પાસેથી વારસામાં મેળવેલી કોઈપણ મિલકત, મૃતકના કોઈ પુત્ર કે પુત્રી (કોઈ પૂર્વ-મૃત્યુ પામેલા પુત્ર કે પુત્રીના સંતાનો સહિત) ની ગેરહાજરીમાં, પેટા-કલમ (૧) માં નિર્દિષ્ટ ક્રમમાં ઉલ્લેખિત અન્ય વારસદારો પર નહીં, પરંતુ પિતાના વારસદારો પર ઊતરી આવશે; અને

(બી) હિન્દુ સ્ત્રી દ્વારા તેના પતિ પાસેથી કે તેના સસરા પાસેથી વારસામાં મેળવેલી કોઈપણ મિલકત, મૃતકના કોઈ પુત્ર કે પુત્રી (કોઈ પૂર્વ-મૃત્યુ પામેલા પુત્ર કે પુત્રીના સંતાનો સહિત) ની ગેરહાજરીમાં, પેટા-કલમ (૧) માં નિર્દિષ્ટ ક્રમમાં ઉલ્લેખિત અન્ય વારસદારો પર નહીં, પરંતુ પતિના વારસદારો પર ઊતરી આવશે.

૨૮. હાથ પરના કેસમાં, મૃતક બાઈ ફતેહ ઘણા સમય પહેલાં કોઈ સંતાન છોડ્યા વિના વસિયત વિના મૃત્યુ પામ્યા હતા. તેથી, હિન્દુ સક્સેશન એક્ટની કલમ ૧૫(૧)(બી) ને ધ્યાનમાં લેતાં, વસિયત વિના મૃત્યુ પામનાર હિન્દુ સ્ત્રીની મિલકત તેના પતિના વારસદારો પર ઊતરી આવશે. પરિણામે, હાલના કેસમાં, મિલકત મોહનજી વાઘાજીના વારસદારો પર ઊતરી આવશે. વિરમજી વાઘાજી મોહનજી વાઘાજીના સગા ભાઈ હતા, અને, ઉપર ઉલ્લેખિત પેઢીનામા મુજબ, વાદી પણ, પ્રથમ દર્શનીય રીતે, મૃતક વિરમજી વાઘાજીના વારસદારોની શ્રેણીમાં આવતા હોવાનું જણાય છે.

૨૯. આ તબક્કે, એ પણ અવલોકન કરવું જરૂરી છે કે કોઈપણ સમયે, ઠાકોર સનાજી ઉર્ફે છનાજી વિરમજી, તેમની પત્ની સંતોકબેન, અથવા તેમની પુત્રી જાદીબેને બાઈ ફતેહ પાસેથી વારસામાં મળેલી મિલકતમાં પોતાના સંબંધિત હિસ્સા જતો કર્યો હોય કે છોડી દીધો હોય તેવો કોઈનો કેસ નથી. વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ સુશ્રી ત્રુષા પટેલે એવી દલીલ કરી હતી કે પ્લીડિંગ્સમાં વાદી, કે જે સ્વર્ગસ્થ જાદીબેન મારફતે પોતાના હકનો દાવો કરે છે, તેમણે વારસામાંથી

જાદીબેનની ગેરકાયદેસર બેદખલી અંગે કોઈ કથન/રજૂઆત કરી ન હતી, તેથી હવે દાવાવાળી મિલકતમાં અવિભાજિત હિસ્સાનો દાવો કરી શકાય નહીં. આ રજૂઆત અસ્વીકાર્ય છે. જાદીબેનને કોઈ કૃત્ય કે દસ્તાવેજ દ્વારા અથવા અન્યથા વારસામાંથી બેદખલ કરવામાં આવ્યા હતા કે કેમ તે હકીકતનો પ્રશ્ન છે. બીજું, વાદીએ રજૂઆત કરી હતી કે જાદીબેને અવિભાજિત દાવાવાળી મિલકતમાંથી પોતાનો હિસ્સો જતો કર્યો ન હતો. દાવાઅરજીમાં કરાયેલા કથનોને ટ્રાયલમાં ચકાસવામાં ન આવે ત્યાં સુધી આ તબક્કે સાચા માનવા જરૂરી છે. તેથી, વિદ્વાન પરિષ્ક વકીલ સુશ્રી પટેલ એ દર્શાવવામાં નિષ્ફળ રહ્યા કે દાવામાં માંગવામાં આવેલી ભાગલાની દાદ ટકવાપાત્ર નથી.

૩૦. વાદીએ સ્પષ્ટપણે રજૂઆત કરી છે કે બાઈ ફતેહના અવસાન પછી ઊભી થયેલી ઉત્તરાધિકારની બે શાખાઓ વચ્ચે ક્યારેય કોઈ ભાગલા થયા નથી. વાદીનો વધુમાં એવો કેસ છે કે, અવિભાજિત મિલકતના કોઈપણ ભાગલાના અભાવે, દાવાવાળી મિલકતના સંબંધમાં કરવામાં આવેલા રજિસ્ટર્ડ વેચાણ દસ્તાવેજો તેમાં વાદીના હિસ્સાની હદ સુધી તેના પર બંધનકર્તા નથી. દાવાઅરજીના ફકરા ૧૪(એ) માં, વાદીએ દાવાવાળી મિલકત અવિભાજિત રહેતી હોવાનું ભારપૂર્વક જણાવીને મુખ્યત્વે ભાગલાની દાદ માંગી છે. વૈકલ્પિક રીતે, વાદીએ એવી અરજ કરી છે કે પ્રતિવાદીઓ વચ્ચે અંદરોઅંદર કરવામાં આવેલા વેચાણ દસ્તાવેજો અવિભાજિત મિલકતમાં વાદીના હિસ્સાની હદ સુધી તેના પર બંધનકર્તા નથી તેવી જાહેરાત કરવામાં આવે. વાદી આખરે ગુણદોષ પર સફળ થાય છે કે નિષ્ફળ જાય છે તે ટ્રાયલનો વિષય છે; જો કે, આ તબક્કે એવું કહી

શકાય નહીં કે દાવાઅરજી કાયદાની કોઈ જોગવાઈ દ્વારા બાધિત છે. વાદીને શરૂઆતમાં જ દાવો કરતા અટકાવવા માટે, ખુદ દાવાઅરજીમાં સમાવિષ્ટ રજૂઆતો પરથી એ સાબિત થવું જોઈએ કે વાદીએ સ્વીકાર્યું છે કે કોઈ ચોક્કસ સમયે ભાગલા થયા હતા અને તેણે તેવા ભાગલા મુજબ વર્તન કર્યું હતું. આવા કોઈપણ સ્વીકારના અભાવે, વાદી દાવાવાળી મિલકતમાં અવિભાજિત હિસ્સો ધરાવવાનું ચાલુ રાખે છે કે કેમ તે પ્રશ્ન હકીકતનો વિવાદિત પ્રશ્ન છે જે સંપૂર્ણ ટ્રાયલ પછી ન્યાયિક નિર્ણયની માંગ કરે છે.

૩૧. બી.એસ. લલિતા (ઉપર મુજબ) માં, નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે, ફરરા પપ, પક અને કક માં, નીચે મુજબ ઠરાવ્યું છે:

“પપ. હાઈકોર્ટનું વધુ એવું તર્ક કે કલમ ક(પ) હેઠળનું રક્ષણ પિતાની મિલકત અને અન્ય સભ્યો વચ્ચે વહેંચાયેલી મિલકત વચ્ચે તફાવત કરતું નથી, અને તેથી, અપીલકર્તાઓ દ્વારા પિતાના હિસ્સામાં કોઈ ચોક્કસ અધિકારનો દાવો કરવાનો પ્રશ્ન ઉપસ્થિત થતો નથી, તે વાસ્તવમાં શરૂઆતના તબક્કે દાવાના ગુણદોષ પર ન્યાયિક નિર્ણય સમાન છે. શું મિલકતો વારસાગત અધિકાર તરીકે સહભાગી મિલકત તરીકે પુત્રો પર ઊતરી આવી હતી, અથવા પ્રપોઝિટસ (મૂળ પુરુષ) ૧૯૮૫ માં વસિયત વિના મૃત્યુ પામ્યા હોવાથી, તેમનો અવિભાજિત હિસ્સો પુત્રીઓ સહિત તમામ વર્ગ-૧ ના વારસદારો પર કલમ ૮ હેઠળ ઉત્તરાધિકાર દ્વારા ઊતરી આવ્યો હતો, તે દાવામાં કેન્દ્રીય વિવાદિત પ્રશ્ન છે. આ

હકીકત અને કાયદાનો મિશ્ર પ્રશ્ન છે. માત્ર ભાગલા દસ્તાવેજના સંદર્ભ દ્વારા તેનો ઉકેલ લાવી શકાય નહીં; તેના માટે પુરાવા અને ન્યાયિક નિર્ણયની જરૂર છે. રિવિઝનલ તબક્કે અપીલકર્તાઓ વિરુદ્ધ આ પ્રશ્નનો જવાબ આપવામાં હાઇકોર્ટે ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧ હેઠળની તપાસની સ્વીકાર્ય મર્યાદા અને વાસ્તવમાં સીપીસીની કલમ ૧૧૫ હેઠળની રિવિઝનલ હકૂમતનું ઉલ્લંઘન કર્યું છે.

૫૬. અપીલકર્તાઓના પક્ષે હકજતો અને એસ્ટોપલની દલીલ કરવા માટે ૧૯૮૫ ના મૌખિક ભાગલા અને ૧૯૮૮ ની પાલુપટ્ટી પર સામાવાળાઓનો આધાર એ વાસ્તવમાં ગુણદોષ પરનો બચાવ છે. દાવાઅરજી આ હકીકતોનો સ્વીકાર કરતી નથી.

૬૭. દાવો, ઓછામાં ઓછો, મૂળ પુરુષના હિસ્સામાં અપીલકર્તાઓના દાવાની હદ સુધી ટકવાપાત્ર છે, અને દાવાઅરજીને શરૂઆતમાં જ એ આધારે નામંજૂર કરી શકાય નહીં કે કલમ ૬(૫) રજિસ્ટર્ડ ભાગલા દસ્તાવેજનું રક્ષણ કરે છે. ભાગલા માન્ય છે અને કલમ ૬(૫) હેઠળ સુરક્ષિત છે તેવું માની લઈએ તો પણ, જે પ્રશ્ન પર અમે કોઈ અભિપ્રાય વ્યક્ત કરતા નથી, પિતાના અવિભાજિત હિસ્સામાં પુત્રીઓનો અધિકાર, જે ૧૯૮૫ માં કાયદાના અમલ દ્વારા તેમના પર ઊતરી આવ્યો હતો, તે ૨૦૦૦ ના અનુગામી ભાગલા દ્વારા સમાપ્ત થતો નથી. શું ૨૦૦૦ નો ભાગલા દસ્તાવેજ પુત્રીઓ પર, કે જેઓ તેમાં પક્ષકાર નહોતી, પિતાના હિસ્સાના સંબંધમાં બંધનકર્તા છે કે કેમ, તે ટ્રાયલ કોર્ટે પુરાવાના આધારે નક્કી કરવાનો પ્રશ્ન છે.”

૩૨. એ સુસ્થાપિત છે કે જ્યાં દાવાઅરજીમાં ઘણી દાદ માંગવામાં આવી હોય, જો તેમાંથી એક પણ દાદ ટકવાપાત્ર હોય, તો સદર કોડના ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧ હેઠળ દાવાઅરજી નામંજૂર કરી શકાય નહીં. તે પણ એટલું જ સુસ્થાપિત છે કે દાવાઅરજીને આંશિક રીતે નામંજૂર કરી શકાતી નથી.

૩૩. સેન્ટ્રલ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્ય વિ. રંભા જૈન અને અન્ય, (૨૦૨૫) જ એસ.સી.સી. ૬૩૮ માં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે ઠરાવ્યું હતું કે જ્યાં વાદી દ્વારા માંગવામાં આવેલી કેટલીક દાદ પૈકીની એક દાદ ટકવાપાત્ર હોય, ત્યાં દાવાઅરજી શરૂઆતમાં જ નામંજૂર કરી શકાતી નથી. ફરરા ૨૩ અને ૨૪ માં, નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ ઠરાવ્યું હતું:

“૨૩. જો અમે એવો અભિપ્રાય લેવા પ્રેરાયા હોત કે ત્રીજી દાદ સરફેસી એક્ટની કલમ ૧૭(૩) દ્વારા બાધિત છે, તો પણ દાવાઅરજી ટકી રહેવી જોઈએ કારણ કે સીપીસીના ઓર્ડર ૭, નિયમ ૧૧ હેઠળ દાવાઅરજીની આંશિક નામંજૂરી થઈ શકતી નથી. તેથી, જો એક દાદ પણ બચી જાય, તો સીપીસીના ઓર્ડર ૭, નિયમ ૧૧ હેઠળ દાવાઅરજી નામંજૂર કરી શકાતી નથી. હાથ પરના કેસમાં, માંગવામાં આવેલી પ્રથમ અને બીજી દાદ સ્પષ્ટપણે સરફેસી એક્ટની કલમ ૩૪ દ્વારા બાધિત નથી અને સિવિલ કોર્ટની હકૂમતની અંદર છે. તેથી, સીપીસીના ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧ હેઠળ દાવાઅરજી નામંજૂર કરી શકાય નહીં.

૨૪. જો સિવિલ કોર્ટનો એવો અભિપ્રાય હોય કે એક દાદ (ધારો કે દાદ એ)

કાયદા દ્વારા બાધિત નથી પરંતુ એવો અભિપ્રાય હોય કે દાદ બી કાયદા દ્વારા બાધિત છે, તો સિવિલ કોર્ટે એવી કોઈ નોંધ કરવી જોઈએ નહીં કે દાદ બી કાયદા દ્વારા બાધિત છે અને ઓર્ડર ૭, નિયમ ૧૧ ની અરજીમાં તે મુદ્દાને અનિર્ણીત રાખવો જોઈએ. આ એટલા માટે છે કારણ કે જો સિવિલ કોર્ટ દાવાઅરજીને આંશિક રીતે નામંજૂર કરી શકતી નથી, તો તે જ તર્કથી, તેણે દાદ સામે કોઈ પ્રતિકૂળ અવલોકન કરવું જોઈએ નહીં.”

૩૪. ઉપરોક્ત સિદ્ધાંતનો નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા વિનોદ ઇન્ફ્રા ડેવલપર્સ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ વિ. મહાવીર બિલ્ડર્સ અને અન્ય, ૨૦૨૫ લાઇવલો (એસ.સી.) ૬૩૦ માં પુનરોચ્ચાર કરવામાં આવ્યો છે. ફરાર ૮.૬ માં, સેન્ટ્રલ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા (ઉપર મુજબ) ના નિર્ણયનો સંદર્ભ આપ્યા પછી, નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું હતું:

“૮.૬. જો કે, હાઇકોર્ટે બીજા દાવાના કારણને – જે તારીખ ૧૮/૦૭/૨૦૨૨ ના રોજ નોંધાયેલા વેચાણ દસ્તાવેજોને લગતું હતું – માત્ર “અકાદમિક” ગણીને ભૂલ કરી હતી, અને આ અલગ મુદ્દાની ન્યાયિક તપાસ કર્યા વિના દાવાઅરજીને તેની સંપૂર્ણતામાં નામંજૂર કરવા આગળ વધી હતી. આ અભિગમ સુસ્થાપિત કાનૂની સિદ્ધાંતની વિરુદ્ધ છે કે સીપીસીના ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧ હેઠળ દાવાઅરજી માત્ર ત્યારે જ નામંજૂર થઈ શકે જો, દાવાઅરજીના સાદા વાંચન પર, તે કોઈ દાવાનું કારણ જાહેર ન કરતી હોય અથવા સદર જોગવાઈ હેઠળના અન્ય સંકુચિત રીતે વ્યાખ્યાયિત આધારો હેઠળ આવતી હોય, જેમ કે ઓછું મૂલ્યાંકન, અપૂરતી કોર્ટ

ફી, અથવા કોઈ કાયદા દ્વારા બાધ. આ સંદર્ભમાં, અમે સેન્ટ્રલ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા (ઉપર મુજબ) ના ચુકાદા પર ભરોસો મૂકી શકીએ છીએ, જેમાં, આ અદાલતે સ્થાવર મિલકતને લગતા વિવાદો અને સિક્યોરિટાઈઝેશન એન્ડ રિકન્સ્ટ્રક્શન ઓફ ફાયનાન્સિયલ એસેટ્સ એન્ડ એન્ફોર્સમેન્ટ ઓફ સિક્યોરિટી ઇન્ટરેસ્ટ એક્ટ, ૨૦૦૨ હેઠળની કાર્યવાહીમાં સિવિલ કોર્ટની હકૂમતની તપાસ કરતી વખતે ઠરાવ્યું હતું કે દાવાઅરજીને માત્ર એટલા માટે તેની સંપૂર્ણતામાં નામંજૂર કરી શકાય નહીં કારણ કે માંગવામાં આવેલી અરજો અથવા દાદ પૈકીની એક કાનૂની રીતે અસમર્થનીય છે, જ્યાં સુધી અન્ય દાદ ટકવાપાત્ર હોય અને સ્વતંત્ર દાવાના કારણો પર આધારિત હોય. સંબંધિત ફકરા નીચે ટાંકવામાં આવ્યા છે:

‘૧૫. વાદીએ તેના દાવામાં ૩ દાદ માટે અરજ કરી છે:

(એ) પ્રથમ દાદ સુમેર ચંદ જૈન દ્વારા પરમેશ્વર દાસ પ્રજાપતિની તરફેણમાં કરવામાં આવેલા વેચાણ દસ્તાવેજના સંબંધમાં છે.

(બી) બીજી દાદ પરમેશ્વર દાસ પ્રજાપતિ દ્વારા બેંકની તરફેણમાં કરવામાં આવેલા ગીરો દસ્તાવેજના સંબંધમાં છે.

(સી) ત્રીજી દાદ દાવાવાળી મિલકતનો કબ્જો સોંપવા માટેની છે.

૨૪. જો અમે એવો અભિપ્રાય લેવા પ્રેરાયા હોત કે ત્રીજી દાદ સરફેસી એક્ટની કલમ ૧૭(૩) દ્વારા બાધિત છે, તો પણ દાવાઅરજી ટકી રહેવી જોઈએ કારણ કે સીપીસીના ઓર્ડર ૭, નિયમ ૧૧ હેઠળ દાવાઅરજીની આંશિક નામંજૂરી થઈ

શકતી નથી. તેથી, જો એક દાદ પણ બચી જાય, તો સીપીસીના ઓર્ડર ૭, નિયમ ૧૧ હેઠળ દાવાઅરજી નામંજૂર કરી શકાતી નથી. હાથ પરના કેસમાં, માંગવામાં આવેલી પ્રથમ અને બીજી દાદ સ્પષ્ટપણે સરકેસી એક્ટની કલમ ૩૪ દ્વારા બાધિત નથી અને સિવિલ કોર્ટની હકૂમતની અંદર છે. તેથી, સીપીસીના ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧ હેઠળ દાવાઅરજી નામંજૂર કરી શકાય નહીં.

૨૫. જો સિવિલ કોર્ટનો એવો અભિપ્રાય હોય કે એક દાદ (ધારો કે દાદ એ) કાયદા દ્વારા બાધિત નથી પરંતુ એવો અભિપ્રાય હોય કે દાદ બી કાયદા દ્વારા બાધિત છે, તો સિવિલ કોર્ટે એવી કોઈ નોંધ કરવી જોઈએ નહીં કે દાદ બી કાયદા દ્વારા બાધિત છે અને ઓર્ડર ૭, નિયમ ૧૧ ની અરજીમાં તે મુદ્દાને અનિર્ણીત રાખવો જોઈએ. આ એટલા માટે છે કારણ કે જો સિવિલ કોર્ટ દાવાઅરજીને આંશિક રીતે નામંજૂર કરી શકતી નથી, તો તે જ તર્કથી, તેણે દાદ બી સામે કોઈ પ્રતિકૂળ અવલોકન કરવું જોઈએ નહીં.’ તેથી, હાઈકોર્ટ દ્વારા દાવાઅરજીની સંપૂર્ણ નામંજૂરી, એ સમજ્યા વિના કે માંગવામાં આવેલી દાદ બહુવિધ અને અલગ દાવાના કારણોમાંથી ઉદ્ભવતી હતી – ખાસ કરીને એક પાવર ઓફ એટર્ની ૨૬ થયા પછી ઉદ્ભવતી હતી – તે સીપીસીના ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧ ના અયોગ્ય ઉપયોગ સમાન છે. જ્યાં અલગ દાવાના કારણો સ્વતંત્ર રીતે દલીલ કરવામાં આવ્યા હોય અને અલગ હકીકતો દ્વારા સમર્થિત હોય ત્યાં દાદનું પસંદગીયુક્ત વિભાજન અસ્વીકાર્ય છે.”

૩૫. ઉપરોક્ત ચર્ચાઓને ધ્યાનમાં લેતાં, પ્રથમ દર્શનીય રીતે, એવું જણાય છે કે

દાવાવાળી મિલકત અવિભાજિત મિલકત હોવાના આધાર પર ભાગલા માંગતી દાવાઅરજીના ફકરા ૧૪(એ) માં માંગવામાં આવેલી દાદ ટકવાપાત્ર છે. આ મુદ્દો બંને પક્ષકારોને પુરાવા રજૂ કરવાની મંજૂરી આપ્યા પછી ન્યાયિક નિર્ણયની માંગ કરે છે અને, તેથી, તે ટ્રાયેબલ મુદ્દો બને છે. પરિણામે, વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે દાવાઅરજીને શરૂઆતમાં જ નામંજૂર કરવામાં અપનાવેલો અભિગમ ટકી શકે તેમ નથી.

૩૬. આ અદાલતના દલીલો વાલજીભાઈ અને અન્ય વિ. પ્રજાપતિ ખોડરભાઈ કચરાભાઈ અને અન્ય, (૨૦૨૪) એસ.સી.સી. ઓનલાઈન ૪૧૦૫ વાળા નિર્ણયનો પણ લાભપ્રદ સંદર્ભ આપી શકાય છે, જેમાં ફકરા નં. ૧૧ થી ૧૩ નીચે મુજબ પુનઃઉદ્દેશિત કરવામાં આવ્યા છે:

૧૧. આ અદાલતે પી.વી. ગુરુ રાજ રેડ્ડી વિ. પી. નીરધા રેડ્ડી માં આવી જ પરિસ્થિતિનો સામનો કરવાનો થયો હતો. છેતરપિંડીની જાણ માત્ર ૧૯૯૯ માં થઈ હોવાના આધારે વર્ષ ૧૯૭૯ ના વેચાણ દસ્તાવેજને રદ કરવા માટે વાદી દ્વારા વર્ષ ૨૦૦૨ માં દાખલ કરવામાં આવેલા દાવા સામે પ્રતિવાદી દ્વારા ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧ હેઠળની અરજીમાં એવા આધારે વાંધો ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો કે તે લિમિટેશનથી બાધિત છે. આ અદાલતે ઠરાવ્યું હતું:

“પ. સીપીસીના ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧ હેઠળ દાવાઅરજી નામંજૂર કરવી એ સિવિલ કાર્યવાહીને શરૂઆતમાં જ સમાપ્ત કરવા માટે અદાલતને આપવામાં આવેલી એક સખત સત્તા છે. તેથી, ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧ હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરવા માટેની

પૂર્વશરતો કડક છે અને અદાલત દ્વારા સતત તેમ માનવામાં આવ્યું છે. દાવાઅરજીમાં કરાયેલા કથનોને સંપૂર્ણ રીતે વાંચવા જોઈએ જેથી જાણી શકાય કે તે દાવાનું કારણ જાહેર કરે છે કે કેમ અથવા દાવો કોઈ કાયદા હેઠળ બાધિત છે કે કેમ. ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧ હેઠળ સત્તાના ઉપયોગના તબક્કે, લેખિત નિવેદનમાં અથવા દાવાઅરજી નામંજૂર કરવા માટેની અરજીમાં પ્રતિવાદીઓનું વલણ તદ્દન અપ્રસ્તુત છે. માત્ર જો દાવાઅરજીના કથનો પ્રથમ દર્શનીય રીતે કોઈ દાવાનું કારણ જાહેર ન કરતા હોય અથવા તેના વાંચન પર દાવો કોઈ કાયદા હેઠળ બાધિત જણાતો હોય તો જ દાવાઅરજી નામંજૂર કરી શકાય છે. અન્ય તમામ પરિસ્થિતિઓમાં, દાવાઓનો ન્યાયિક નિર્ણય ટ્રાયલ દરમિયાન કરવો પડશે.

૬. હાલના કેસમાં, દાવાઅરજીને સંપૂર્ણ રીતે વાંચતાં અને તેમાં કરાયેલા કથનો સાચા છે તે આધાર પર આગળ વધતાં, જે અદાલતે કરવું જરૂરી છે, એવું કહી શકાય નહીં કે સદર પ્લીડિંગ્સ પ્રથમ દર્શનીય રીતે દર્શાવે છે કે દાવો લિમિટેશનથી બાધિત છે અથવા કાયદાની અન્ય કોઈ જોગવાઈ હેઠળ બાધિત છે. દાવાના કારણને જન્મ આપતી આવશ્યક હકીકતોની જાણકારી સંબંધિત વાદીઓનો દાવો, જે મુજબ રજૂ કરવામાં આવ્યો છે, તે સાચો સ્વીકારવો પડશે. ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧ હેઠળની અરજીની વિચારણાના તબક્કે લેખિત નિવેદનમાં પ્રતિવાદીઓનું વલણ તદ્દન અપ્રસ્તુત રહેશે.”

૧૨. વધુમાં, છોટનબેન વિ. કીર્તિભાઈ જલકૃષ્ણભાઈ ઠક્કર માં, જ્યાં ફરીથી વેચાણ દસ્તાવેજ રદ કરવાના દાવાનો ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧ હેઠળની અરજી

મારફતે, લિમિટેશનના આધારે વિરોધ કરવામાં આવ્યો હતો, આ અદાલતે સ્પષ્ટપણે ઠરાવ્યું હતું કે આવા તમામ કેસોમાં લિમિટેશન જાણકારીની તારીખથી શરૂ થશે. સંબંધિત ભાગ નીચે મુજબ છે:

“૧૫. સીપીસીના ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧(ડી) હેઠળની અરજીના સંદર્ભમાં વિવાદિત બાબતનો જવાબ આપવા માટે જે પ્રસ્તુત છે, તે દાવાઅરજીમાં કરાયેલા કથનોની તપાસ કરવી છે. દાવાઅરજીને સંપૂર્ણ રીતે વાંચવી જરૂરી છે. પ્રતિવાદીઓ માટે ઉપલબ્ધ બચાવ અથવા લેખિત નિવેદનમાં કે તેમના દ્વારા દાખલ કરાયેલી કોઈ અરજીમાં લેવાયેલી દલીલ, ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧(ડી) હેઠળની અરજી નક્કી કરવાનો આધાર બની શકે નહીં. માત્ર દાવાઅરજીના કથનો જ પ્રસ્તુત છે. એ સર્વસામાન્ય હકીકત છે કે રજિસ્ટર્ડ વેચાણ દસ્તાવેજ તારીખ ૧૮/૧૦/૧૯૯૬ નો છે. રજિસ્ટર્ડ વેચાણ દસ્તાવેજને પડકારવા માટે લિમિટેશન સામાન્ય રીતે તે તારીખથી શરૂ થાય છે જે તારીખે વેચાણ દસ્તાવેજ નોંધાયો હતો. જો કે, અપીલકર્તા-વાદીઓનો વિશિષ્ટ કેસ એવો છે કે વર્ષ ૨૦૧૩ સુધી તેમને જયકૃષ્ણભાઈ પ્રભુદાસ ઠક્કર અથવા પ્રતિવાદી નં. ૩ થી ૬ ની તરફેણમાં તેમના ભાઈઓ, મૂળ પ્રતિવાદી નં. ૧ અને ૨ દ્વારા આવા વેચાણ દસ્તાવેજના નિષ્પાદન અંગે બિલકુલ જાણકારી નહોતી. તેઓએ તારીખ ૨૬/૧૨/૨૦૧૨ ના રોજ તે જાણકારી મેળવી હતી અને રજિસ્ટર્ડ વેચાણ દસ્તાવેજની પ્રમાણિત નકલ મેળવવા માટે તાત્કાલિક પગલાં લીધાં હતા અને તે મળ્યા પછી તેઓને પૈતૃક મિલકત સંબંધિત તેમના ભાઈઓ દ્વારા તેમની સાથે થયેલી છેતરપિંડીનો અહેસાસ થયો હતો અને દાવો દાખલ કરવાના બે દિવસ

પહેલાં, તેમના ભાઈઓ (મૂળ પ્રતિવાદી નં. ૧ અને ૨) નો સંપર્ક કરીને તેઓના કબજામાં દાખલ કરવાનું બંધ કરવા અને મિલકતના ભાગલા કરવા તેમજ તેમના હિસ્સા તરફ નિર્દિષ્ટ જમીનના અડધા (૧/૨) ભાગનો અનન્ય કબજો આપવાની માંગ કરી હતી. જો કે, જ્યારે તેઓને સમજાયું કે મૂળ પ્રતિવાદી નં. ૧ અને ૨ તેમની વિનંતી પર કોઈ ધ્યાન આપશે નહીં, ત્યારે તેમની પાસે કાયદાની અદાલતમાં જવા સિવાય અન્ય કોઈ વિકલ્પ નહોતો અને તેના બે દિવસમાં સંબંધિત દાવો દાખલ કર્યો હતો. અપીલકર્તાઓના જણાવ્યા અનુસાર, રજિસ્ટર્ડ વેચાણ દસ્તાવેજના નિષ્પાદન અંગેની જાણકારી મેળવ્યા પછી દાવો સમયસર દાખલ કરવામાં આવ્યો છે. આ સંદર્ભમાં, ટ્રાયલ કોર્ટ અભિપ્રાય આપ્યો હતો કે તે ટ્રાયેબલ મુદ્દો છે અને ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧(ડી) હેઠળ દાવાઅરજી નામંજૂર કરવા માટે સામાવાળા નં. ૧ - પ્રતિવાદી નં. ૫ દ્વારા દાખલ કરાયેલી અરજી સ્વીકારવાનો ઇનકાર કર્યો હતો. અમે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા લેવાયેલા તે દૃષ્ટિકોણની પુષ્ટિ કરીએ છીએ કે વર્તમાન કેસની હકીકતોમાં દાવો સમયમર્યાદાથી બાધિત હોવા અંગેનો મુદ્દો એક ટ્રાયેબલ મુદ્દો છે અને જેના કારણે સીપીસીના ઓર્ડર ૭ રૂલ ૧૧(ડી) હેઠળની સત્તાનો ઉપયોગ કરીને દાવાઅરજીને શરૂઆતમાં જ નામંજૂર કરી શકાય નહીં.” (ભારપૂર્વક ઉમેરેલ)

૧૯. હાલના કેસમાં, અમે શોધી કાઢ્યું છે કે અપીલકર્તા-વાદીઓએ ભારપૂર્વક જણાવ્યું છે કે મૂળ પ્રતિવાદી નં. ૧ અને ૨ દ્વારા આવા નિષ્પાદન વિશે અંધારામાં રાખીને કરવામાં આવેલા કપટપૂર્ણ વેચાણ દસ્તાવેજ વિશે જાણકારી મળ્યા પછી તરત જ અને મૂળ પ્રતિવાદી નં. ૧ અને ૨ દ્વારા અપીલકર્તાઓની

પૈતૃક મિલકતના ઉપયોગ અને કબ્જાના શાંતિપૂર્ણ ભોગવટામાં અવરોધ ઊભો ન કરવાનો ઇનકાર કર્યાના બે દિવસની અંદર દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો હતો. અમે ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા લેવાયેલા આ દષ્ટિકોણની પુષ્ટિ કરીએ છીએ કે હાલના કેસની હકીકતોમાં દાવો લિમિટેશનથી બાધિત હોવા અંગેનો મુદ્દો એક ટ્રાયેબલ મુદ્દો છે અને તે કારણસર સીપીસીના ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧(ડી) હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરીને દાવાઅરજીને શરૂઆતમાં જ નામંજૂર કરી શકાય નહીં.” (ભારપૂર્વક ઉમેરેલ)

૧૩. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાને લેતાં, દાવાઅરજીના પોતાના કથનો પરથી સ્પષ્ટ ન હોય તેવા મુદ્દાઓ પર ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧ હેઠળની અરજી મંજૂર કરવામાં હાઇકોર્ટ માટે કોઈ ઔચિત્ય નહોતું. રજિસ્ટ્રેશનની તારીખથી જ લિમિટેશનનો સમયગાળો શરૂ થાય છે તેવું ઠરાવવામાં પણ હાઇકોર્ટ વાજબી નહોતી. બાબતના આ દષ્ટિકોણથી હાઇકોર્ટનો ચુકાદો અસમર્થનીય છે.

૩૭. દાવાઅરજીમાંથી ઉદ્ભવતા ઉપરોક્ત હકીકતલક્ષી પાસાઓ ઉપરાંત, એ પણ જણાય છે કે, દાવાઅરજીના ફક્ત ૬ માં, વાદીએ સ્પષ્ટપણે છેતરપિંડી અને મેળાપીપણાના આક્ષેપો કર્યા છે, જેમાં આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે કે પ્રતિવાદીઓએ ઉત્તરાધિકારની શ્રેણીમાંથી ઠાકોર સનાજી ઉર્ફે છનાજી વિરમજીની શાખાને બાકાત રાખવા માટે મેળાપીપણામાં કામ કર્યું હતું.

૩૮. ઉપરોક્ત તારણો અને લાગુ પડતા કાનૂની સિદ્ધાંતોને ધ્યાનમાં લેતાં, અને દાવાઅરજીને સમગ્ર રીતે વાંચતાં તેમજ તેમાં કરવામાં આવેલા કથનો સાચા છે તે

આધાર પર આગળ વધતાં, જે અદાલતે ધી કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજરના ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧ હેઠળની અરજી નક્કી કરતી વખતે કરવું જરૂરી છે, એવું કહી શકાય નહીં કે દાવાઅરજી, તેના પ્રથમ દર્શને, એવું જાહેર કરે છે કે દાવો લિમિટેશનથી અથવા કાયદાની અન્ય કોઈ જોગવાઈથી બાધિત છે. આ તબક્કે, દાવાઅરજીમાં રજૂ કર્યા મુજબ દાવાના કારણને જન્મ આપતી હકીકતોની જાણકારી સંબંધિત વાદીની દલીલ સાચી સ્વીકારવી જરૂરી છે.

૩૯. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં લેતાં, આ અદાલતનો સુવિચારિત અભિપ્રાય છે કે નિર્ણય માટે ઘણા ટ્રાયેબલ મુદ્દાઓ ઉપસ્થિત થાય છે, જેમાં એ બાબતનો પણ સમાવેશ થાય છે કે શું દાવાવાળી મિલકતોના ભાગલા માંગવાના પોતાના અધિકારનો અમલ કરવાથી વાદીઓને બેદખલ કરવામાં આવ્યા છે કે કેમ. તેથી, શરૂઆતમાં જ દાવાઅરજીની નામંજૂરી અયોગ્ય અને અવાજબી છે.

૪૦. આ તબક્કે, દાવાઅરજી નામંજૂર કરતી વખતે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા ફક્ત ૭, ૮ અને ૯ માં નોંધવામાં આવેલા તારણોનો સંદર્ભ આપવો યોગ્ય રહેશે, જે નીચે મુજબ વંચાય છે:

“૭. અહીં એ નોંધવું પ્રસ્તુત છે કે જ્યારે સંબંધિત સમયે વંશાવળીના આધારે મહેસૂલી રેકૉર્ડમાં વિવાદિત દાવાવાળી મિલકતમાં સહભાગીદાર તરીકે પ્રતિવાદીઓનું નામ દાખલ થયું, ત્યારે વાદીએ વાંધો ઉઠાવ્યો ન હતો કે ૨૦૦૪ થી આવી નોંધોને પડકારવામાં પણ આવી ન હતી, જે રજૂ કર્યા મુજબ વાદીના પક્ષે ઘોર બેદરકારી દર્શાવે છે. બીજા શબ્દોમાં “વિજિલન્ટબસ એટ નોન

ડોમિએન્ટબસ જુરા સબવેનિ” - કાયદો તેમને મદદ કરે છે જેઓ જાગૃત છે અને તેમને નહીં જેઓ પોતાના હકો પર ઊંઘે છે. અને અહીં આ કેસમાં, એ સ્ફટિક જેવું સ્પષ્ટ છે કે વાદી ૧૪ વર્ષ કરતાં વધુ સમય સુધી એ આધાર પર મૌન રહ્યો કે વાદી વર્ષ ૧૯૯૮ માં પુખ્ત વયનો થયો હતો, અને પ્રતિવાદી નં. ૯ થી ૧૧ ની તરફેણમાં તારીખ ૨૫/૦૫/૨૦૦૭ ના રોજ થયેલો રજિસ્ટર્ડ વેચાણ દસ્તાવેજ અને પ્રતિવાદી નં. ૧ થી ૮ ની તરફેણમાં તારીખ ૦૩/૦૧/૨૦૦૮ ના રોજ થયેલો રજિસ્ટર્ડ વેચાણ દસ્તાવેજ, તેમજ કાયદાની યોગ્ય પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યા પછી સંબંધિત સમયે મહેસૂલી રેકૉર્ડમાં રજિસ્ટર્ડ વેચાણ દસ્તાવેજના આધારે પ્રતિવાદી નં. ૧ અને ૮ ની તરફેણમાં જરૂરી ફેરફાર નોંધ પાડવામાં આવી હતી, દાવાવાળી જમીનનો શાંતિપૂર્ણ કબ્જો પ્રતિવાદી નં. ૯ થી ૧૧ દ્વારા પ્રતિવાદી નં. ૧ થી ૮ ને સોંપવામાં આવ્યો હતો, અને પ્રતિવાદી નં. ૧ થી ૮ ના નામો મહેસૂલી રેકૉર્ડમાં દાખલ કરવામાં આવ્યા હતા, અને ત્યારબાદ, વર્ષ ૨૦૧૨ માં દાવો દાખલ કરવામાં આવ્યો છે. હવે, પક્ષકારોના પ્લીડિંગ્સને ધ્યાનમાં લેતાં, એવું કહી શકાય નહીં કે દાવાવાળી જમીનના વેચાણ સંબંધિત વ્યવહાર સંબંધિત સમયે વાદીની જાણમાં આવ્યો ન હતો. અહીં એ નોંધવું પ્રસ્તુત છે કે વાદી દ્વારા દાવાઅરજીમાં જણાવવામાં આવેલ આધાર કથિત મુજબ કોઈ દસ્તાવેજ પુરાવા દ્વારા પૂરો થઈ શક્યો નથી, પરંતુ એવું જણાય છે કે દાવાઅરજી ચતુરાઈપૂર્વક તૈયાર કરવામાં આવી છે, જે દાવાના કારણનો ભ્રમ ઊભો કરે છે, અને દાવાઅરજીમાં એવી કોઈ મહત્વપૂર્ણ હકીકતો દર્શાવવામાં આવી નથી, જે કોઈપણ રીતે વાદીના પુરાવાને સમર્થન આપતી હોય. વધુમાં, જેમ મેં ઉપર

વિગતવાર ચર્ચા કરી છે કે પ્રશ્નવાળી દાવાવાળી મિલકત પ્રતિવાદી નં. ૯ થી ૧૧ દ્વારા પ્રતિવાદી નં. ૧ થી ૮ ની તરફેણમાં વેચાણ દસ્તાવેજ કરીને પહેલેથી જ વેચી દેવામાં આવી હતી, જે કાયદાની યોગ્ય પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યા પછી તારીખ ૦૩/૦૧/૨૦૦૮ ના રોજ નોંધાયો હતો, અને ત્યારથી શાંતિપૂર્ણ કબ્જો પ્રતિવાદી નં. ૧ થી ૮ પાસે છે અને વાદીના કથન મુજબ તેઓ આજની તારીખ સુધી તેનો ભોગવટો કરી રહ્યા છે અને વાદી દ્વારા હાથ પરનો દાવો પાંચ વર્ષ કરતાં વધુ સમય વીતી ગયા પછી વર્ષ ૨૦૧૨ માં દાખલ કરવામાં આવ્યો છે, અને તેથી, દાવો લિમિટેશનના કાયદા દ્વારા બાધિત છે.

૮. પ્લીડિંગ્સ/કથનોમાંથી હકીકતોને ધ્યાનમાં લેતાં, એવું જણાય છે કે વાદીએ વિવાદિત દાવાવાળી મિલકતમાં પોતાના હકની જાહેરાત અને તારીખ ૨૫/૦૫/૨૦૦૭ તથા ૦૩/૦૧/૨૦૦૮ ના રજિસ્ટર્ડ વેચાણ દસ્તાવેજો રદ કરવા માટે હાલનો દાવો દાખલ કર્યો છે. વાસ્તવિક હકીકત તરીકે, દાવાઅરજીમાં કરાયેલા કથનો વાદીના કેસને એ આધારે સમર્થન આપતા નથી કે મહેસૂલી રેકૉર્ડનું અવલોકન કરતાં, વાદીના માતાનું નામ વર્ષ ૧૯૬૪ માં મહેસૂલી રેકૉર્ડમાંથી દૂર કરવામાં આવ્યું હતું. બીજું, વાદીના માતાનું અવસાન વર્ષ ૧૯૮૨ માં થયું હતું, વાદી વર્ષ ૧૯૯૮ માં પુખ્ત વયનો થયો હતો, તેમ છતાં, તે વર્ષ ૨૦૧૨ સુધી મૌન રહ્યો, જે વાદીના પક્ષે ઘોર બેદરકારી દર્શાવે છે, પરિણામે તે સમયબાધિત થાય છે.

૯. એ નિર્વિવાદ છે કે ધી કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજરના ઓર્ડર ૭, નિયમ

૧૧(ડી) હેઠળની અરજીની વિચારણા કરતી વખતે, અદાલતે દાવાઅરજીમાં કરાયેલા કથનો અને દાવાઅરજી સાથે રજૂ કરાયેલા સહાયક દસ્તાવેજોની વિચારણા કરવી જરૂરી છે. જો કે, એ વિવાદિત હોઈ શકે નહીં કે જો તેના પ્રથમ દર્શને અને દાવાઅરજીમાં કરાયેલા કથનોને ધ્યાનમાં લેતાં પણ, એવું જણાય કે દાવો સ્પષ્ટપણે લિમિટેશનના કાયદાથી બાધિત છે, તો ધી કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજરના ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧(ડી) હેઠળ સત્તાનો ઉપયોગ કરીને દાવાઅરજી નામંજૂર કરી શકાય છે. હાલના કેસમાં વાદીએ વેચાણ દસ્તાવેજના નિષ્પાદનના ૫ વર્ષ પછી હાલનો દાવો દાખલ કર્યો છે અને ૫ વર્ષ પછી રજિસ્ટર્ડ વેચાણ દસ્તાવેજને પડકાર્યો છે. જી.એલ.આર. - ૨૦૧૩ (૧) ૩૯૮ માં અહેવાલ થયેલા બેચરભાઈ ઝવેરભાઈ પટેલ અને અન્ય વિ. જશભાઈ શિવભાઈ પટેલ અને અન્ય ના કેસમાં નામદાર ગુજરાત હાઈકોર્ટ દ્વારા ઠરાવવામાં આવેલા સિદ્ધાંતને ધ્યાનમાં લેતાં, રજિસ્ટર્ડ દસ્તાવેજને પડકારતા દાવાના કિસ્સામાં, રજિસ્ટ્રેશનની તારીખ એ માની લીધેલી જાણકારીની તારીખ બને છે અને રજિસ્ટર્ડ દસ્તાવેજની તારીખ ૨૫/૦૫/૨૦૦૭ ની છે અને વાદીએ હાલનો દાવો તારીખ ૧૫/૦૫/૨૦૧૨ ના રોજ દાખલ કર્યો છે, હાલનો દાવો રજિસ્ટર્ડ દસ્તાવેજની તારીખથી ૩ વર્ષ પછી દાખલ કરવામાં આવ્યો છે અને તેથી હાલનો દાવો સમયબાધિત છે. વાદી દ્વારા અનુગામી વેચાણ દસ્તાવેજને પણ પડકારવામાં આવ્યો છે અને તે પણ સમયબાધિત છે.”

૪૧. આમ, એવું જણાય છે કે ૧૪ વર્ષ કરતાં વધુ સમય સુધી વાદીનું મૌન તેના ભાગલાની દાદ માંગવાના માર્ગમાં આડે આવે છે. એ નોંધવું યોગ્ય છે કે

ભાગલાનો દાવો દાખલ કરવા માટેનું લિમિટેશન લિમિટેશનના અનુચ્છેદ ૧૧૦ દ્વારા શાસિત થાય છે જે વાદીને બેદખલીની જાણ થઈ તે તારીખથી દાવો દાખલ કરવા માટે ૧૨ વર્ષનું લિમિટેશન પૂરું પાડે છે. જો કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ નોંધ્યું હતું કે વાદીએ ભાગલા માટે દાવો દાખલ કર્યો હતો, છતાં તેણે આનુષંગિક દાદની વિચારણા કરવા આગળ વધી અને દાવાઅરજી માત્ર વેચાણ દસ્તાવેજ રદ કરવાની દાદ માંગતી હોવાના આધાર પર દાવાઅરજી નામંજૂર કરવા માટેની અરજીનો નિર્ણય કર્યો હતો. ઉપરોક્ત તારણો સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દાવાઅરજી નામંજૂર કરવામાં ગંભીર ભૂલ કરી છે.

૪૨. વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા તારણોના અવલોકન પરથી એ સ્પષ્ટ થાય છે કે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ એ આધાર પર આગળ વધી હતી કે, રજિસ્ટર્ડ વેચાણ દસ્તાવેજોને ત્રણ વર્ષના સમયગાળા પછી પડકારવામાં આવ્યા હોવાથી, દાવો લિમિટેશનથી બાધિત હતો. સદર તારણ પ્લીડિંગ્સ અને લાગુ કાનૂની સિદ્ધાંતો બંનેના ખોટા અર્થઘટન પર આધારિત છે. ઉપર નોંધ્યા મુજબ, દાવાઅરજીના ફકરા ૧૪(એ) માં, વાદીએ દાવાવાળી મિલકત અવિભાજિત મિલકત રહેતી હોવાનું ભારપૂર્વક જણાવીને ભાગલાની મુખ્ય દાદ માંગી છે. તેથી, ફકરા ૧૪(એ) માં માંગવામાં આવેલી મુખ્ય દાદના સંદર્ભમાં લિમિટેશનના પ્રશ્નની તપાસ કરવી જરૂરી છે. જો વાદી દાવાઅરજીના ફકરા ૧૪(એ) માં માંગ્યા મુજબ ભાગલાની દાદ મેળવવામાં સફળ થાય, તો ફકરા ૧૪(બી) અને ૧૪(સી) માં માંગવામાં આવેલી પરિણામી અને વૈકલ્પિક દાદ અનિવાર્યપણે અનુસરશે.

૪૩. એ સાચું છે કે જ્યાં દાવો પ્રથમ દર્શનીય રીતે લિમિટેશનથી અથવા કાયદાની કોઈ જોગવાઈથી બાધિત હોય, ત્યાં પ્રતિવાદીને સંપૂર્ણ ટ્રાયલના અગ્નિપરીક્ષામાંથી પસાર થવાની ફરજ પાડવી જોઈએ નહીં. જો કે, તે જ સમયે, સદર કોડના ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧ હેઠળ શરૂઆતમાં જ દાવાઅરજી નામંજૂર કરવાની સખત સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે, વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટે તપાસ કરવી જરૂરી છે કે શું દાવાઅરજી કોઈ ટ્રાયેબલ મુદ્દો જાહેર કરે છે કે કેમ. જો કોઈ મુદ્દાનો, ખાસ કરીને લિમિટેશનનો નિર્ણય કરવા માટે, પ્રતિવાદીના બચાવની વિચારણા અથવા હકીકતના વિવાદિત પ્રશ્નો પર ન્યાયિક નિર્ણયની જરૂર હોય, તો તે મુદ્દો ટ્રાયેબલ બને છે અને સદર કોડના ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧ હેઠળની અરજીની વિચારણાના તબક્કે તેનો નિર્ણય કરી શકાતો નથી. આવા સંજોગોમાં, બાબત ટ્રાયલ માટે આગળ વધવી જોઈએ.

૪૪. ઉપરોક્ત બાબતોને ધ્યાનમાં લેતાં, આ અદાલતનો સુવિચારિત અભિપ્રાય છે કે દાવાઅરજી નામંજૂર કરતું વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટનું તારણ ટકી શકે તેમ નથી. પ્રથમ દૃષ્ટિએ, દાવાઅરજી વાદીને ટ્રાયલ દ્વારા પોતાનો કેસ સ્થાપિત કરવાની મંજૂરી આપવા માટે પૂરતી સામગ્રી જાહેર કરે છે, ખાસ કરીને અસંગત મહેસૂલી નોંધો અને તેમના હકો જતો કરતો કોઈપણ દસ્તાવેજ કર્યા વિના ઉત્તરાધિકારની શ્રેણીમાંથી સનાજી ઉર્ફે છગનજી વિરમજીની શાખાની કથિત બેદખલીને ધ્યાનમાં લેતાં.

૪૫. આ તબક્કે, હું વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ સુશ્રી પટેલ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી

એ દલીલનો પણ નિકાલ કરી શકું છું કે, સુસ્થાપિત કાનૂની સ્થિતિ અને લિમિટેશન એક્ટની કલમ ૩ ને ધ્યાનમાં લેતાં, વાદીને વેચાણ દસ્તાવેજોના રજિસ્ટ્રેશનની જાણકારી હોવાનું માની લેવું જોઈએ. સદર રજૂઆતમાં નોંધપાત્ર વજન હોત જો વાદીએ વેચાણ દસ્તાવેજોના નિષ્પાદન અથવા માન્યતાને સીધેસીધી પડકારી હોત. જો કે, હાલના કેસમાં, વાદીનો મુખ્ય દાવો એ છે કે તે દાવાવાળી મિલકતમાં અવિભાજિત હિસ્સો ધરાવે છે. વેચાણ દસ્તાવેજોની કાયદેસરતા અને બંધનકર્તા સ્વરૂપ સામેનો પડકાર વાદીના એવા દાવા માટે માત્ર પરિણામી છે કે વાદગ્રસ્ત વેચાણ દસ્તાવેજો દાવાવાળી મિલકતમાં તેના અવિભાજિત હિસ્સાને પ્રતિકૂળ અસર કરે છે. તેથી, સહ-માલિકી અને ભાગલા માટેની હકદારીના વાદીના દાવાનો પ્રથમ ન્યાયિક નિર્ણય કર્યા વિના, માત્ર વેચાણ દસ્તાવેજોના રજિસ્ટ્રેશનની માની લીધેલી જાણકારીના આધારે આ મુદ્દો નક્કી કરી શકાય નહીં.

૪૬. સામાવાળાના વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલે ભરોસો મૂકેલા ચુકાદાઓ અંગે, આગમ બેન વિ. કો-ઓપરેટિવ હાઉસિંગ સોસાયટી (ઉપર મુજબ) માં, વાદીએ મુખ્યત્વે ઘણા વર્ષો પહેલાં તેના પિતા દ્વારા કરવામાં આવેલા વેચાણ દસ્તાવેજને રદ કરવાની માંગણી કરી હતી. તે વિશિષ્ટ હકીકતોમાં, અદાલતે ઠરાવ્યું હતું કે આવા દાવાને આગળ વધવા દેવો એ ન્યાયની મજાક સમાન ગણાશે.

૪૭. તેવી જ રીતે, ઉમાદેવી (ઉપર મુજબ) માં, પક્ષકારો વચ્ચેના ભાગલા ઘણા સમય પહેલાં થઈ ચૂક્યા હતા અને મહેસૂલી રેકૉર્ડમાં યોગ્ય રીતે પ્રતિબિંબિત

થયા હતા. તે હકીકતલક્ષી પૃષ્ઠભૂમિમાં, નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે ઠરાવ્યું હતું કે દાવો, અસાધારણ વિલંબ પછી દાખલ કરવામાં આવ્યો હોવાથી, લિમિટેશનથી સંપૂર્ણપણે બાધિત હતો અને સીપીસીના ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧ હેઠળ નામંજૂર થવાને પાત્ર હતો.

૪૮. શ્રી મુકુંદભવન ટ્રસ્ટ (ઉપર મુજબ) માં, વાદીએ મહારાજા છત્રપતિ શિવાજીની મિલકતમાં હિસ્સાનો દાવો કર્યો હતો. તે અસાધારણ હકીકતોમાં, અદાલતે દાવાઅરજીને તદ્દન વ્યર્થ અને કાયદાની પ્રક્રિયાનો સ્પષ્ટ દુરુપયોગ ગણાવી હતી, અને તેથી ઠરાવ્યું હતું કે દાવાઅરજી નામંજૂર કરીને તેને શરૂઆતમાં જ ડામી દેવાને પાત્ર હતી.

૪૯. સૂરજ લેમ્પ એન્ડ ઇન્ડસ્ટ્રીઝ (ઉપર મુજબ) નો નિર્ણય વિશિષ્ટ પાલનના દાવામાં દાવો કરવાનો અધિકાર સૌપ્રથમ કઈ તારીખે ઉદ્ભવે છે તેના સંદર્ભમાં લિમિટેશનના સમયગાળા સાથે સંબંધિત છે, અને હાલના કેસમાં સંકળાયેલા વિવાદને કોઈ લાગુ પડતો નથી.

૫૦. ઉપરોક્ત હકીકતલક્ષી સંજોગોમાં, સામાવાળાના વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલે ભરોસો મૂકેલા ચુકાદાઓ હકીકતો પર સ્પષ્ટપણે અલગ પડે છે અને સામાવાળાના કેસને કોઈ સહાય પૂરી પાડતા નથી.

૫૧. આ તબક્કે, પૂર્વઉદાહરણના સિદ્ધાંત પર કર્ણાટક સરકાર વિ. ગૌરમ્મા, ૨૦૦૭ (૧૩) એસ.સી.સી. ૪૮૨ ના કેસમાં નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના

ચુકાદાનો સંદર્ભ આપવો યોગ્ય રહેશે. નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતે નિર્દેશ કર્યો હતો કે એક વધારાની અથવા અલગ હકીકત બે કેસોના તારણો વચ્ચે આભ-જમીનનો તફાવત લાવી શકે છે અને તેથી, કોઈ નિર્ણય પર આંધળો ભરોસો મૂકીને કેસોનો નિકાલ કરવો યોગ્ય નથી. નામદાર સર્વોચ્ચ અદાલતના તારણો પ્રસ્તુત હોવાથી નીચે મુજબ વંચાય છે:

“૧૨. સંજોગો અનુસાર પરિવર્તનશીલતા, એક વધારાની અથવા અલગ હકીકત બે કેસોના તારણો વચ્ચે આભ-જમીનનો તફાવત લાવી શકે છે. કોઈ નિર્ણય પર આંધળો ભરોસો મૂકીને કેસોનો નિકાલ કરવો યોગ્ય નથી.

૧૩. પૂર્વઉદાહરણો લાગુ કરવાના સંદર્ભમાં લોર્ડ કેનિંગના નીચેના શબ્દો લોકસ ક્લાસિકસ (પ્રતિષ્ઠિત ઉદાહરણ) બની ગયા છે:

"દરેક કેસ પોતાની હકીકતો પર આધાર રાખે છે અને એક કેસ અને બીજા કેસ વચ્ચેની નજીકની સમાનતા પૂરતી નથી કારણ કે એક પણ મહત્વપૂર્ણ વિગત સમગ્ર પાસાને બદલી શકે છે, આવા કેસોનો નિર્ણય કરતી વખતે, એક કેસના રંગને બીજા કેસના રંગ સાથે મેળવીને કેસોનો નિર્ણય કરવાની લાલચથી (કાર્ડોઝો દ્વારા કહ્યા મુજબ) બચવું જોઈએ. તેથી, કેસ રેખાની કઈ બાજુએ આવે છે તે નક્કી કરવા માટે, બીજા કેસ સાથેની વ્યાપક સમાનતા બિલકુલ નિર્ણાયક નથી."

*** **

"પૂર્વઉદાહરણને માત્ર ત્યાં સુધી જ અનુસરવું જોઈએ જ્યાં સુધી તે ન્યાયનો માર્ગ

દર્શાવે છે, પરંતુ તમારે સૂકા લાકડાને કાપી નાખવું જોઈએ અને બાજુની ડાળીઓને છાંટી નાખવી જોઈએ નહીં તો તમે તમારી જાતને ઝાડીઓ અને ડાળીઓમાં ખોવાયેલા જોશો. મારી અરજ ન્યાયના માર્ગને તેમાં અવરોધ ઊભો કરી શકે તેવા અવરોધોથી મુક્ત રાખવાની છે."

નિષ્કર્ષ:

પર. ઉપર જણાવેલા કારણોસર, સ્પેશિયલ સિવિલ સ્યુટ નં. ૧૩૭/૨૦૧૨ માં આંક ૨૧ નીચે વિદ્વાન કક્ષા અધિક વરિષ્ઠ સિવિલ જજ, ગાંધીનગર દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલો તારીખ ૧૧/૦૪/૨૦૧૪ નો વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ આથી કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવામાં આવે છે. સ્પેશિયલ સિવિલ સ્યુટ નં. ૧૩૭/૨૦૧૨ ની કાર્યવાહી વિશેષ કાર્યવાહી માટે વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટ, ગાંધીનગર ખાતે પુનઃસ્થાપિત કરવામાં આવે છે. રેકૉર્ડ અને કાર્યવાહી (આર.&પી.), જો કોઈ હોય તો, સંબંધિત અદાલતને પરત મોકલવામાં આવે.

પ૩. દાવો વર્ષ ૨૦૧૨ નો હોવાથી, વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટને પોતાના વાદગ્રસ્ત હુકમ તેમજ આ હુકમથી પ્રભાવિત થયા વિના, શક્ય તેટલી ઝડપથી, પ્રાધાન્યરૂપે આ હુકમ મળ્યાની તારીખથી છ મહિનાના સમયગાળામાં દાવાની કાર્યવાહી પૂર્ણ કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે. દાવાની કાર્યવાહીના વહેલા નિકાલ માટે પક્ષકારોને વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટને સહકાર આપવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે છે.

પ૪. એ કહેવાની જરૂર નથી કે આ અદાલતે કેસના ગુણદોષ પર કોઈ તપાસ કરી

નથી કે કોઈ અભિપ્રાય વ્યક્ત કર્યો નથી, કારણ કે વિચારણા હેઠળનો મુદ્દો માત્ર એ બાબત પૂરતો મર્યાદિત છે કે શું દાવો લિમિટેશનથી બાધિત હોવાના આધારે ધી કોડ ઓફ સિવિલ પ્રોસિજર, ૧૯૦૮ ના ઓર્ડર ૭ નિયમ ૧૧(ડી) હેઠળ દાવાઅરજી નામંજૂર થવાને પાત્ર છે કે કેમ. અહીં કરાયેલા અવલોકનો માત્ર ઉપરોક્ત મુદ્દાના ન્યાયિક નિર્ણય પૂરતા જ મર્યાદિત છે અને વિદ્વાન ટ્રાયલ કોર્ટને તેના પોતાના ગુણદોષ પર દાવો નક્કી કરતી વખતે પ્રભાવિત કરશે નહીં.

પપ. જોડાયેલી સિવિલ એપ્લિકેશન, જો કોઈ હોય તો, ટકી શકતી નથી અને તે મુજબ તેનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.

(જે. સી. દોશી, ન્યાયમૂર્તિ)

મનોજ

This judgment has been translated using an AI-assisted translation tool.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====